

Nazwa kierunku studiów: Filozofia
Poziom studiów: studia pierwszego stopnia
Poziom kwalifikacji: 6
Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim - 62.

l.p.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Epistemologia	Wprowadzenie do przedmiotu, główne zagadnienia metaepistemologiczne (typy badań teoriopoznawczych); podejście zdroworozsądkowe a filozoficzne; Podstawowe formy realizmu (bezpośredni, krytyczny); przykłady współczesnych rozwiązań kwestii realizmu (realizm wewnętrzny, semantyczny); antyrealizm (fenomenalizm, idealizm subiektywny itd.); Transcendentalizm i kwestia wiedzy <i>a priori</i> ; problem genezy poznania – epistemologia ewolucyjna; kulturowe i językowe źródła poznania; relatywizm, kwestia niewspółmierności; Teorie prawdy (klasyczna i nieklasyczne); Zagadnienia wiedzy i uzasadniania; sceptycyzm metaepistemologiczny.
2.	Estetyka	Celem wykładu jest zapoznanie studentów z dziejami refleksji estetycznej - od czasów starożytnych do współczesności, ze szczególnym uwzględnieniem okresu kształtowania się estetyki jako autonomicznej dyscypliny filozoficznej (XVIII w.). Kluczowe znaczenie będzie miało rozróżnienie estetyki jako nauki o poznaniu zmysłowym oraz estetyki jako filozofii sztuk pięknych, jak również podejmowane w ostatnich dziesięcioleciach próby konstytuowania estetyki w duchu Baumgartenowskim jako "filozofii pierwszej". Ćwiczenia koncentrować się będą na kwestii kryzysu estetyki pozostającego w bezpośrednim związku z kryzysem sztuki po klasycznej awangardzie z początku XX wieku oraz tzw. Wielkiej Awangardzie rozwijającej się po II wojnie światowej. Celem zajęć jest poznanie z jednej strony różnych, niekiedy wykluczających się strategii przezwyciężenia kryzysu, z drugiej - prób jego "oswojenia" jako trwałego i posiadającego moc kreatywną aspektu twórczości artystycznej oraz towarzyszącej jej refleksji teoretycznej. Celowi temu podporządkowany jest wybór analizowanych problemów: status współczesnego artysty, dzieło sztuki, przebieg i natura procesów estetyzacyjnych, "sztuka po sztuce" oraz awangarda po awangardzie.
3.	Etyka	Wykład: Moralność jako system normatywny. Moralność wobec innych systemów normatywnych: religii, obyczaju, prawa. Moralność a etyka - ustalenia terminologiczne. Etyka kodeksowa a etyka sytuacyjna. Etyka grecka jako fundament europejskiej myśli etycznej i jej

		<p>homeryckie źródła. Etyka przedsokratejska (sofistyka). Oświecenie ateńskie (Sokrates, Platon, Arystoteles). Szkoły hellenistyczne. Schyłek starożytności (Plotyn). Etyka chrześcijańska (Augustyn, Tomasz). Nowożytność (Kartezjusz, Pascal, Leibniz, Kant). U progu współczesności (Hegel, Mill, Kierkegaard, Nietzsche, Brentano). Ćwiczenia: Kryzysowy charakter etyki. Konieczność przejścia przez etykę kryzysu, zarówno źródeł jak i jej przedmiotu. Homeryckie źródła etyki. Etyka Arystotelesa jako paradygmatyczny wykład <i>Etyki</i>, podejmujący jej kryzysowość. Epikureizm, model życia i etyka. Czwórmiar leczniczy – <i>pharmakon</i> w sytuacji kryzysu dobra bezwzględnie jako zawsze godnego wyboru. Stoicyzm – jedność <i>logosu</i> i działania, wzór ćwiczenia duchowego. Dyscyplina w panowaniu nad tym, co w pełni od nas zależne. Etyka św. Augustyna próbą podjęcia palącego problemu zła w <i>duchu</i> chrześcijańskim. Kantowski projekt Etyki. Przymus i wolność w działaniu. Aksjologiczne ugruntowanie etyki. Etyka odpowiedzialności.</p>
4.	Filozofia polska	<p>Wykład: Przedmiot filozofii polskiej i problematyczność jego wyodrębnienia. Początki filozofii polskiej w XIII w. Witelon i Mistrz Wincenty jako przedstawiciele polskiej filozofii XIII w. Najważniejsi myśliciele polskiego średniowiecza należący do pierwszych generacji krakowskiej profesury: Mateusz z Krakowa, Stanisław ze Skarbimierza, Paweł Włodkowic, Paweł z Worczyna. Myśl społeczna i polityczna polskiego renesansu ze szczególnym uwzględnieniem koncepcji Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza-Modrzewskiego. Filozofia polska XVII wieku w swych różnorodnych przejawach. Filozofia praktyczna, alchemia, doktryna braci polskich. Konfederacja jej ustrojowy i filozoficzny sens. Swoistość oświecenia polskiego na tle oświecenia europejskiego (S. Leszczyński, S. Staszic, H. Kołłątaj, J. Śniadecki). Ćwiczenia: Mistrz Wincenty jako przedstawiciel filozofii XIII w. Rozumienie mądrości i koncepcja wojny sprawiedliwej w sztuce kaznodziejskiej Stanisława ze Skarbimierza. Rzeczpospolita podług wypełnienia celu wyłożona i ku poprawie pokierowana. (Andrzej Frycz Modrzewski). O niesamoistności Policy i konieczności Jej ugruntowania. (Stanisław Orzechowski). Rzeczpospolita porządkiem arystotelesowym wyłożona i działająca. (Sebastian Petrycy z Pilzna) O polskości filozofii po raz pierwszy. (Sebastian Petrycy z Pilzna). Filozofia natury sposobem praktycznym uprawiana. Wizja natury i jej badacza w pismach alchemicznych Michała Sędziwoja. O dwóch sposobach chrześcijańskiego życia w świecie. O czasie milczenia i mowy. (Szymon Budny). Bracia Polscy – rozum jako kryterium i źródło Objawienia. O tolerancji w sposób polski. Samuel Przytkowski i Szymon Starowolski. Jan Śniadecki o polskości filozofii.</p>
5.	Filozofia społeczna	<p>Celem przedmiotu jest przedstawienie podstawowych zagadnień i koncepcji z obszaru filozofii społecznej. Skonstruowany w porządku chronologicznym program zaczyna od źródłowych koncepcji Platona i Arystotelesa, by następnie zaprezentować najważniejsze nowoczesne modele (umowa społeczna, utylitaryzm), a wreszcie – omówić współczesną problematykę (liberalizm, komunitaryzm, marksizm, demokracja radykalna, feminizm, biopolityka). Zajęcia mają zachęcić studentów do refleksji nad rzeczywistością społeczną przez pogłębioną analizę</p>

		koncepcji filozoficznych.
6.	Filozofia starożytna	<p>Uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych prezentacja głównych nurtów filozofii starożytnej (przedplatońska filozofia przyrody, Sokrates, sofisci, Platon, Arystoteles, stoicyzm, epikureizm, neoplatonizm) w głównych obszarach filozofii: metafizyce i filozofii przyrody, epistemologii i logice oraz etyce. W znacznej mierze na podstawie tekstów źródłowych dyskutowane są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty wspomnianych szkół filozoficznych. Dyskutowane są także związki i zależności między różnymi szkołami i tezami, a także pewne odniesienia problematyki filozofii starożytnej do współczesnych debat w filozofii. Celem kursu jest uzyskanie podstawowej kompetencji w problematyce i historii filozofii starożytnej oraz zdolności używania tej kompetencji w innych kontekstach filozoficznych.</p>
7.	Filozofia średniowieczna	<p>Uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych prezentacja głównych nurtów szeroko rozumianej filozofii średniowiecznej (od św. Augustyna z szerszym tłem patrystyki greckiej i łacińskiej poprzez renesans karoliński i Anzelma z Canterbury do głównych szkół scholastyki: tomizmu, szkotyizmu i ockhamizmu), w głównych obszarach filozofii: metafizyce (ze szczególnym uwzględnieniem teologii naturalnej) i filozofii przyrody, epistemologii i logice oraz etyce. W oparciu o teksty źródłowe dyskutowane są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty różnych szkół filozoficznych i teologicznych. Omawiane są także związki i zależności między różnymi szkołami, a także sposoby rozwijania w filozofii średniowiecznej pewnych wątków filozofii starożytnej. Omawia się również powiązania wybranych wątków filozofii średniowiecznej z dyskusjami w filozofii współczesnej. Celem kursu jest zdobycie podstawowej kompetencji w problematyce i historii filozofii starożytnej oraz zdolności posługiwania się tą kompetencją także w innych kontekstach filozoficznych.</p> <p>Przedmiot podejmuje próbę rekonstrukcji głównych problemów dyskursu filozoficznego wieków średnich w ich kulturowym pluralizmie: średniowiecze jako przestrzeń recepcji filozofii starożytnej, w szczególności myśli Platona i Arystotelesa; wpływ myśli patrystycznej na definiowanie filozofii; przegląd wybranych stanowisk ontologicznych i epistemologicznych, reprezentatywnych dla świata greckiego (Pseudo-Dionizy Areopagita, Jan z Damaszku, Focjusz z Konstantynopola, Grzegorz Palamas) i łacińskiego (Aureliusz Augustyn, Anzelm z Canterbury, Tomasz z Akwinu, Jan Duns Szkot, Wilhelm Ockham, Mikołaj z Kuzy); kulturowe i filozoficzne podłoże trudności we wzajemnych relacjach między chrześcijańskim Wschodem i Zachodem; filozofia średniowieczna jako przestrzeń dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego (chrześcijaństwo, filozofia arabska, filozofia żydowska); kulturogenna rola uniwersytetów; zarys filozofii polityki i estetyki średniowiecza; scholastyczne i humanistyczne rozumienie filozofii.</p>

8.	Filozofia współczesna	Przedmiotem zajęć jest humanistyczny nurt filozofii współczesnej. Treści kształcenia obejmują „lekcję mistrzów podejrzeń” (K. Marks i jego XX-wieczne interpretacje, F. Nietzsche, psychoanaliza); filozofia egzystencjalna (S. Kierkegaard, K. Jaspers, J.-P. Sartre, A. Camus): egzystencja, wiara, wina, absurd istnienia; hermeneutyka, ze szczególnym naciskiem na filozofię M. Heideggera, H.-G. Gadamera i P. Ricoeura; postmodernizm i „kondycja ponowoczesna”, koniec „wielkich narracji”, niewspółmierność, antydemarkacjonizm, różne odmiany relatywizmu.
9.	Filozofia XIX wieku	Wprowadzenie do problematyki zajęć: przemiany myśli filozoficznej w XIX wieku, krótka charakterystyka rozwoju podstawowych kierunków i nurtów. Comte i pozytywizm francuski. J.S. Mill i pozytywizm brytyjski. Schopenhauer i rozwój kantyzmu w XIX wieku (Helmholtz, Lange i Cohen). Frege i filozofia logiki. Brentano i psychologizm (początki psychologizmu, Herbart, reakcja antykantowska, Brentano i badania nad intencjonalnością. Szkoła Brentana: Twardowski, Meinong. Początki fenomenologii (<i>Badania logiczne Husserla</i>). Herbert Spencer i ewolucjonizm w filozofii (metodologiczne pisma Darwina, J. Huxley). F. Nietzsche, E. von Hartmann i filozofia życia. Konwencjonalizm i zwrot antypozytywistyczny w filozofii (Duhem, Poincare, Le Roy). Bergson i intuicjonizm i fenomenologia we Francji (Bergson i wpływ jego filozofii, Merleau-Ponty, wczesny Sartre). Początki filozofii analitycznej, wczesne pisma Russella i Moore’a. Ch.S. Peirce i początki pragmatyzmu, wczesna filozofia Jamesa. Podsumowanie.
10.	Filozofia XVII-XVIII wieku	Filozofia nowożytna obejmuje obszar od Descartes’a do Kanta, z uwzględnieniem problemów z filozofii oświeceniowej, głównie niemieckiej. Wykład wiąże się z przedstawieniem: empiryzmu, ukazanego na podstawie analizy tekstów przedstawicieli brytyjskiej filozofii (Locke, Hume); racjonalizmu, przedstawionego na podstawie analizy tekstów z filozofii kontynentalnej (Descartes, Spinoza, Leibniz); reformy metafizyki i należących do niej nauk, a w sposób ścisły z licznie występującymi wówczas próbami matematyzacji nauk metafizycznych (Mendelssohn, Lambert i Kant). Badania tych filozofów w tym zakresie są słabo znane na gruncie polskich badań historyczno-filozoficznych. Proponowany wykład ma je znacząco przybliżyć. Filozofii Kanta, a zwłaszcza filozofii przedkrytycznej (problem genezy i powstawania, wpływów i oddziaływania), <i>Krytyki czystego rozumu</i> (poszczególne działy i problemy), <i>Sporów wokół Krytyki czystego rozumu z lat 1781-1787</i> ; <i>Wybranych problemów z Krytyki praktycznego rozumu i Krytyki władzy sądu</i> .
11.	Klasyczna filozofia niemiecka	W ramach treści programowych kursowego przedmiotu studenci zapoznają się z podstawowymi pojęciami oraz kluczowymi problemami filozoficznymi idealizmu niemieckiego. Zakres materiału obejmuje bezpośrednio: Kontekst historyczno-kulturowy i filozoficzny myśli niemieckiej, filozofię krytyczną Kanta jako podglebie dla klasycyzmu weimarskiego (filozofii przyrody, estetyki, historiozofii), Fichtego teorię wiedzy i program polityczny, transcendentalizm Schellinga oraz filozofie przyrody, tożsamości i mitu, filozofię romantyczną jako przełom estetyczny, filozofia Hegla jako system wiedzy, oraz radykalną krytykę idealizmu niemieckiego

		Schopenhauera.
12.	Logika	Kurs ma charakter wprowadzenia do podstawowych zagadnień logiki formalnej. W ramach formalizmu klasycznego rachunku zdań oraz klasycznego rachunku kwantyfikatorów zaznajamia się studenta z pojęciami wynikania, dopełniania, wykluczania i sprzeczności logicznej. Omawia się również zagadnienia prawdy i fałszu logicznego. Wyróżnia się wnioski dedukcyjne od wnioskowań jedynie subiektywnie pewnych. Omawia się błędy formalne i materialne we wnioskowaniu dedukcyjnym. Ponadto, zapoznaje się studenta z podstawowymi aksjomatami klasycznych rachunków modalnych wraz z charakterystyką w semantyce światów możliwych.
13.	Metodologia ogólna	Wprowadzenie do przedmiotu: rozróżnienie podstawowych pojęć z filozofii i nauk przyrodniczych; metodologia a filozofia nauk oraz filozofia techniki; aspekty teoretyczno-metodologiczne; metametodologia. Omówienie podstawowych metod naukowych: obserwacja, eksperyment, pomiar, matematyzacja (ilościowe ujęcie): metoda analogii, metoda historyczna i narracja historyczna. Definicje i definiowanie. Struktura nauki - hipotezy, twierdzenia i prawa, teorie. Szczegółowo omówione: twierdzenia i prawa naukowe (czym jest twierdzenie, kiedy staje się prawem itp.) Uteoretyzowanie wiedzy. Wyjaśnienie naukowe. Teorie naukowe i relacje między nimi. Rozwój nauki, zmiany w nauce, modele zmian. Autonomiczność poznawcza i metodologiczna różnych typów nauk, w tym nauk przyrodniczych. Klasyfikacja nauk. Status poznawczy teorii naukowych: realizm, instrumentalizm, pragmatyzm, konwencjonalizm; prawda – różne koncepcje i definicje prawdy.
14.	Metodyka pracy filozoficznej	Zdobycie wiedzy o podstawowych metodach filozoficznych oraz procedurach postępowania z nimi związanych. Przedstawienie 4. podstawowych metod myślenia filozoficznego w zarysie historycznym i w podstawowych pojęciach charakterystycznych dla danej metody. Przedstawienie zalet i wad różnych sposobów rozpoczynania i porządkowania materiału w filozofii i wykształcenie umiejętności zastosowania tej wiedzy w działaniach praktycznych. Zdobycie praktycznych umiejętności pisania tekstu naukowego.
15.	Ontologia	Ontologia jako dyscyplina filozoficzna. Relacja nauka-ontologia-metafizyka-teologia. Byt, istnienie, rzeczywistość. Uniwersalia a transcendentalia. Substancja, materia, forma i inne podstawowe kategorie ontologiczne. Pierwsze zasady bytu (ontologia a logika). Zmienność bytu. Wariabilizm ontologiczny a monizm statyczny. Zagadnienie tożsamości i jej przemian ("okręt Tezeusza", kwestia tożsamości osobowej). Zasady materializmu dialektycznego. Problem sprzeczności ruchu. Przyczynowość i inne formy determinowania, determinizm i indeterminizm. Wzajemne oddziaływanie, jego granice i zagadnienie jedności wszechświata. Zagadnienie uwarstwienia bytu realnego. Zależności warstw bytowych: prawa układu warstwowego kategorii i prawa zależności kategoryalnych. Materializm a idealizm: problem

		definicji materii, atomizm, mechanycyzm, "fizycyzm", reizm pansomatyczny, formy ruchu materii, problem ciągłości materii. Między ontologią a epistemologią: ontologiczne znaczenie kategorii modalnych możliwości i konieczności, pojęcie światów możliwych. Emergencja (problem ontycznego <i>novum</i>). Teleologia i teleonomia (zagadnienie determinacji celowej) i zmienności ukierunkowanej. Zagadnienie niebytu (ontologiczna interpretacja negacji logicznej, problem bytów (faktów) negatywnych). Ontologia świadomości. (problem psychofizyczny, zagadnienie przyczynowania mentalnego).
16.	Propedeutyka filozofii najnowszej	Zakres problemowy obejmuje źródła współczesności (F. Nietzsche, S. Kierkegaard, także W. Dilthey w odniesieniu do filozofii hermeneutycznej), fenomenologię (E. Husserl), myśl M. Heideggera, filozofię hermeneutyczną (H.-G. Gadamer), filozofię dialogu (E. Levinas), Strukturalizm (C. Levi-Strauss), Semiologię (R. Barthes), koncepcję mimetyczno-ofiarniczą (R. Girard), koncepcję języka L. Wittgensteina, pragmatyzm (J. Dewey) i teorię krytyczną J. Habermasa. Szkoła lwowsko-warszawska; Neopozytywizm; Konwencjonalizm; Antyirracjonalizm; Konstruktywizm. Próba określenia filozofii najnowszej; Filozofia a nauka, religia, ideologia, światopogląd; Filozofia a zdrowy rozsądek; Paradygmaty filozofii najnowszej: ontologiczny, mentalistyczny, lingwistyczny, praktycystyczny; Filozofia analityczna i kontynentalna; Problem postępu i aporetyczności filozofii; Najważniejsze spory w filozofii najnowszej; Charakterystyka najważniejszych prądów w filozofii współczesnej i najnowszej: fenomenologia, egzystencjalizm, filozofia dialogu, hermeneutyka, dekonstrukcjonizm, konstruktywizm i inne.
17.	Seminarium licencjackie	Przedstawienie i zapoznanie studentów z warsztatem pisarskim i metodologią pisania pracy licencjackiej. Wskazanie technik doboru i selekcji literatury przedmiotu i źródeł oraz sposobów właściwego ich wykorzystania w pracy. Określenie cech, charakteru i rodzajów prac licencjackich. Wskazanie właściwego sposobu przygotowania się do pisania pracy: ustalenie problematyki, planu i metodologii. Opracowanie konstrukcji pracy: podział na rozdziały i podrozdziały, wstęp, zakończenie i bibliografia.
18.	Technologia informacyjna z elementami prawa własności intelektualnej	W trakcie zajęć omówione zostaną najważniejsze technologie informacyjne wykorzystywane w badaniach filozoficznych i historyczno-filozoficznych. Przedstawione zostaną wybrane użyteczne narzędzia pozyskiwania, przesyłania, przetwarzania, przechowywania i prezentowania informacji, w tym także internetowe bazy danych. Studenci uzyskają podstawową wiedzę dotyczącą prawa własności intelektualnej, zwłaszcza prawa autorskiego, prawa własności przemysłowej oraz prawa sui generis ochrony baz danych, ze szczególnym uwzględnieniem zarówno przepisów prawa krajowego, unijnego oraz międzynarodowego, jak i wybranego orzecznictwa, a także poglądów doktryny. Treści prawne dotyczyć będą następujących kwestii: przedmiotu, podmiotu, treści oraz ochrony prawa autorskiego, regulacji szczególnych dotyczących programów komputerowych i utworów audiowizualnych, instytucji dozwolonego użytku, zagadnienia plagiatu, umów autorskoprawnych, ochrony baz danych, praw pokrewnych

		oraz wybranych zagadnień prawa własności przemysłowej (m.in. prawo patentowe, prawo znaków towarowych). Poprzez ćwiczenia oraz analizowanie poszczególnych przypadków (kazuśów) studenci nabędą praktyczne umiejętności dotyczące wykorzystywania wybranych technologii informacyjnych oraz stosowania prawa własności intelektualnej w badaniach naukowych.
19.	Teoria argumentacji	Zbiory i działania na zbiorach; Nazwy i ich rodzaje; Prawa logiki nazw, sylogistyka Arystotelesowska; Relacje i ich rodzaje; Struktura argumentacji, diagramy argumentacyjne; Ocena argumentacji: argumenty dedukcyjne; Ocena argumentacji: argumenty niededukcyjne (schematy argumentacyjne i krytyczne pytania); Błędy w argumentacji, omówienie wybranych rodzajów argumentów niededukcyjnych; Formalne metody ewaluacji argumentów.
20.	Translatorium z języka nowożytnego	Zajęcia mają na celu wprowadzenie studentów w sztukę translacji angielskiego tekstu filozoficznego (humanistycznego) i sporządzania znaczeniowo, poprawnego gramatycznie i stylistycznie polskiego przekładu. Podstawą praktycznego przekładu będzie artykuł / rozdział zaczerpnięty z 1. David O'Connor, <i>Hume on Religion</i> , 2001. 2. Alan Beiley, Dan O'Brien, <i>Hume's Critique of Religion: 'Sick Men's Dreams'</i> , 2014.
21.	Wstęp do filozofii	Rozumienie filozofii na tle innych form wiedzy, strukturalizacja filozofii - podstawowe dziedziny i dyscypliny, wybrane problemy filozofii, wybrane przełomowe postaci i szkoły w filozofii. Wdrożenie do lektury źródłowych tekstów filozoficznych, rekonstruowanie w tekstach założeń, tez i argumentów. Wdrożenie do identyfikacji stanowisk filozoficznych w odniesieniu do wybranych problemów.
22.	Analiza filozoficzna współczesnych ideologii emancypacyjnych	Celem zajęć jest prezentacja i ocena roli oraz aktualności głównych perspektyw teoretycznych dotyczących idei emancypacji oraz działalności nurtów i ruchów emancypacyjnych we współczesnym życiu politycznym i społecznym. Ponadto koncepcje i idee emancypacyjne takie jak nacjonalizm, socjalizm, feminizm, postkolonializm, libertarianizm, ekologia (environmentalizm), transhumanizm itd. zestawione zostaną z innymi wiodącymi ideologiami (anarchizm, konserwatyzm, komunitaryzm, chadecja, korporacjonizm, faszyzm, monarchizm, teologia polityczna) w ramach pytania o wymiary i kondycję nowożytnej myśli politycznej i społecznej oraz jej praktycznych implikacji i konsekwencji.
23.	Anamneza w filozofii Platona	Analiza passusów z dialogów <i>Menon</i> , <i>Fedon</i> oraz <i>Fajdros</i> , w których Platon formułuje hipotezę anamnestycznej koncepcji poznania. Platońska koncepcja duszy w wymienionych dialogach, a koncepcja anamnezy. Platońskie stopnie poznania (<i>doksa</i> , <i>episteme</i>) w <i>Uczcie</i> i <i>Sympozjone</i> , a koncepcja anamnezy.
24.	Anatomia i patologia dyskursu filozoficznego	Jednym z podstawowych problemów, z jakimi mierzy się osoba podejmująca studia filozoficzne, jest trudność ze zrozumieniem wypowiedzi filozofów, a zwłaszcza niektórych tekstów filozoficznych. Często uważa się, że mętność i niezrozumiałość wypowiedzi kryje za sobą jakąś szczególną głębie, co skutkuje wielokrotnymi, czasem beznadziejnymi próbami

		<p>przedarcia się przez zasłonę słów i odkrycia skrytego sensu. Problem polega na tym, że w filozofii, podobnie jak w innych tzw. naukach humanistycznych i społecznych, mętność wypowiedzi jest jedną z taktyk pisarskich, która - podobnie jak w wypadku innych dziedzin życia, np. polityki - ma inny cel niż przekazania pewnych treści (np. ekspresywny a nie informatywny).</p> <p>Zajęcia poświęcone będą zbadaniu podstawowych taktyk wypowiedzi filozoficznych, zarówno tych nastawionych na przekazywanie treści, jak i tych ukrywających brak owych treści bądź mających na celu epatowanie czytelnika tajemniczością bądź wypowiadanie zaklęć. Punktem wyjścia będą prace poświęcone analizie języka filozoficznego pod kątem manipulowania czytelnikiem za pomocą literackiej niejasności, następnie zaś analizowane będą konkretne przypadki z obszaru współczesnej filozofii.</p>
25.	Anthropological Grasps of Myth	<p>Antropologiczne podejścia do mitu dokonały znaczącej zmiany w jego rozumieniu. Wbudowały one problem genetyki, witalności, myślenia i funkcji mitu w perspektywę ludzkich potrzeb, cechy zdolności do przekształcania i syntezy danych płynących ze źródeł intrapsychicznych oraz zewnętrznego środowiska naturalnego i społecznego, tworząc ostatecznie pojęcie tzw. wzajemnej genetyki (G. Durand). Stanowiły one bardzo istotny, jeśli nie decydujący poziom, przenosząc badania na poziom relacji mitu do żywej kultury, w której powstaje. Antropologiczne podejścia do mitu powstały pod różnymi koncepcjami, m.in. E. Tylor, L. Lévy-Bruhl, B. Malinowski, C. Lévi-Strauss.</p> <p>Anthropological approaches to the myth have made a significant shift in understanding it. They embedded the problem of genesis, vitality, thinking and functions of myth in the perspective of human needs, features of the ability to transform and synthesize data flowing from intrapsychic sources and the external natural and social environment, eventually forming the concept of the so-called mutual genesis (G. Durand). They were a very significant, if not decisive level, transferring research to the level of relation of myth to the living culture in which it arises. Anthropological approaches to the myth arose under a variety of conceptions, including E. Tylor, L. Lévy-Bruhl, B. Malinowski, C. Lévi-Strauss.</p>
26.	Antropologia Giovanniego Pica della Mirandoli	<p>Przedmiotem zajęć jest analiza ogłoszonego w 1496 r. dzieła renesansowego filozofa Giovanniego Pica della Mirandoli (1463-1494) „Oratio de hominis dignitate” („Mowa o godności człowieka”). Stanowiąc wzorcowy wykład humanistycznej antropologii miało ono służyć za wprowadzenie do publicznej debaty filozoficznej nad 900 tezami Pica, w których zawarł tyle systematyczną, co eklektyczną (inspiracje neopłatońskie, neopitagorejskie, neoarystotelesowskie, hermetyczne i kabalistyczne), interpretację rzeczywistości. Lektura dokonywana jest w formie literalnego komentarza do oryginalnego tekstu łacińskiego.</p>
27.	Ateizm czy ateizmy? Problemy współczesnej filozofii religii	<p>Zdobycie i uporządkowanie wiedzy na temat religii i filozoficznej refleksji nad religią, przede wszystkim w kontekście krytyki religii. Postawione zostaną dwa zasadnicze pytania: (1) Co dziedziczny a co odrzuca współczesny ateizm z ateizmu oświeceniowego?; (2) Jest jeden czy</p>

		wiele ateizmów? Zagadnieniem podstawowym jest pokazanie różnorodności tego, co nazywamy ateizmem, z uwzględnieniem jego/ich głównych cech istotowych powiązanych z ich pochodzeniem z nauk szczegółowych: ateizm fizyczny (fizyczny), ateizm biologiczny, ateizm antropologiczny, ateizm religijny, ateizm psychologiczny. Poruszona też zostanie relacja ateizmu/ateizmów do agnostycyzmu, niewiary, apateizmu, nihilizmu czy bezreligijności.
28.	Ateny a Aleksandria: greckie źródła filozofii wczesnochrześcijańskiej	U Uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych prezentacja głównych nurtów filozofii starożytnej mających bezpośredni i pośredni wpływ na postać pierwszych nurtów filozofii (teologii filozoficznej) wczesnochrześcijańskiej w głównych obszarach filozofii: metafizyce i filozofii przyrody, epistemologii i logice oraz etyce, jak i filozofii języka i metod hermeneutycznych. W znacznej mierze na podstawie tekstów źródłowych dyskutowane są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty głównych przedstawicieli filozofii greckiej i kształtującej się filozofii wczesnochrześcijańskiej. Dyskutowane są także związki i zależności między różnymi nurtami, poglądami i tezami, a także pewne odniesienia problematyki filozofii starożytnej do współczesnych dyskusji w obrębie nauk teologicznych i filozofii.
29.	Between Political Philosophy and Aesthetics	Celem przedmiotu jest refleksja nad możliwym zastosowaniem kategorii estetycznych w filozofii polityki. Omawiane treści obejmują zarówno stanowiska krytyczne wobec takiego połączenia (estetyzacja polityki wg Waltera Benjamina, estetyzm utopizmu według Karla Poppera), jak i koncepcje twórczo je rozwijające (Schillerowska idea estetycznego wychowania człowieka, estetyka polityki jako dzielenie publicznie postrzeganego według Jacquesa Rancière'a, polityczne zastosowanie Kantowskiego sądu smaku w interpretacji Hanny Arendt, estetyka polityczna Crispina Sartwella i polityczna estetyka Franka R. Ankersmita). Program uwzględnia również analizę politycznego znaczenia konkretnych dzieł sztuki (koncepcja kształcenia obywatelskiego Marthy C. Nussbaum, przykłady estetycznego reżimu sztuki w ujęciu Rancière'a). The aim of the subject is to reflect on the possible use of aesthetic categories in the philosophy of politics. The discussed contents include both critical positions towards such a combination (the aestheticisation of politics according to Walter Benjamin, the aestheticism of Utopism according to Karl Popper) and concepts that creatively develop them (Schiller's idea of the aesthetic upbringing of man, the aesthetics of politics as sharing the publicly perceived according to Jacques Rancière, the political application of Kant's court of taste in Hanna Arendt's interpretation, Crispin Sartwell's political aesthetics and Frank R. Ankersmit's political aesthetics). The program also includes an analysis of the political significance of specific works of art (concept of civic education, Martha C. Nussbaum's examples of the aesthetic regime of art in Rancière's view).
30.	Brytyjska filozofia moralna	Podstawowe pojęcia i problemy filozofii moralnej. Wybór, sprawstwo i działanie. Słuszność i dobro. Zobowiązania moralne i ich podstawy. Sądy i rozumowania moralne. Kognitywizm i

		antykogniwozizm oraz konsekwencjalizm i deontologizm w filozofii moralnej.
31.	Buddyzm – wizja człowieka i świata	Buddyzm jako filozofia i jako religia, rozumienie człowieka, istota i przyczyny cierpienia oraz sposoby jego zniesienia w nauce Buddy Siakjamuniego i późniejszych mistrzów. Zakres problemowy obejmuje nauczanie Buddy Sikjamuniego, filozofię wszesnobuddyjską, oraz niektóre szkoły Mahajany.
32.	Chrystus jako archetyp mędrca: filozoficzne implikacje chrystologii pierwszych wieków	Meritum zajęć stanowią trzy zagadnienia: (1) Chrystus jako mędrzec w świetle świadectw biblijnych – analiza wybranych fragmentów ksiąg nowotestamentalnych w świetle definicji dostarczanych przez tradycję filozoficzną (platonicy, perypatetycy, stoicy, epikurejczycy); (2) filozof i mędrzec – zakresy znaczeniowe pojęć w literaturze patrystycznej; (3) definicja mądrości (przebóstwionego człowieczeństwa) w kontekście doktryny o unii fizycznej (hipostatycznej) między boskością i człowieczeństwem w Chrystusie.
33.	Ciało realne – ciało wirtualne: filozoficzne aspekty cielesności	Rozumienie cielesności u Homera; ciało i materia u Arystotelesa; Platońska <i>chora</i> jako miejsce i jako materia pierwsza; Derridy interpretacja <i>chora</i> ; ciało i cielesność u Kartezjusza; ciało monady (Leibniz); ciało a empiryzm (Hume); Nietzscheańska koncepcja cielesności; fenomenologia wobec cielesności (Landgrebe, Merleau-Ponty, Heidegger); ciało a osoba (personalizm Schelera); ciało jako wcielenie (M. Henry); ciało jako przestrzeń erotyczności (Bataille); poststrukturalne myślenie ciała (J.-L. Nancy); ciało w epoce rzeczywistości wirtualnej.
34.	Ciągłość i zerwanie w historii sztuki. W kręgu dominujących teorii estetycznych	W ramach zajęć studenci zapoznają się z ewolucją poglądów estetycznych na tle przemian w sztuce. W pierwszej kolejności zostaje omówiona tzw. Wielka Teoria Estetyczna (jej podstawowe założenia, wynikające z nich kategorie estetyczne i ich przełożenie na kształt sztuki). Wraz z kolejnymi tekstami omawiającymi dominację teorii estetycznej, jej kryzys i upadek, student zdobywa pogłębioną wiedzę i świadomość historycznej ewolucji sztuki oraz ewolucji refleksji estetycznej, która z kolei przekłada się na formowanie sztuki. Wiedza ta pozwala zrozumieć i powiązać dominujące nurty filozoficzne ze zjawiskami obecnymi w sztuce awangardowej i współczesnej, a także uzyskać wiedzę na temat wagi dialogu, jaki artyści prowadzą w swych dziełach z różnymi tradycjami artystycznymi. W trakcie zajęć uwzględnione zostają nie tylko testy krytyczne omawiające momenty przełomu estetycznego ale także manifesty artystów oraz wybrane artefakty ilustrujące zakres teoretyczny.
35.	Contemporary Political Thought	Kurs oferuje badanie głównych nurtów i tradycji współczesnej myśli politycznej rekonstruowanej ze szczególnym uwzględnieniem ich filozoficznego rdzenia (a także podstaw i implikacji) - epistemologicznego i ontologicznego. Głównym ogólnym celem studiowanych i omawianych podczas kursu lektur jest kwestionowanie przekonań o rzekomo "czystym" - wolnym od wartości (lub poszukującym prawdy) i nienormatywnym - charakterze rozumowania i działania w sferze politycznej (definiowanej zwykle przez dyskursy naukowe i praktyczne jako

		<p>domena "machtpolitik", "real politik" i rozumu polityki państwowej), w tym politologii. Po przedstawieniu i przestudiowaniu mapy współczesnej myśli politycznej (podział na dwie główne tradycje "geograficzne"/konceptyjne: kontynentalną i analityczną) omówiono szereg jej najbardziej dyskusyjnych koncepcji, zagadnień i teorii. Ich głównym wspólnym motywem jest wyzwanie i dekonstrukcja dominującego charakteru centralizmu liberalnego jako doktryny, ideologii i "filozofii politycznej" instytucji współczesnych instytucji liberalnej demokracji.</p> <p>The course offers examination of main currents and traditions in contemporary political thought reconstructed with special attention to their philosophical core (as well as foundations and implication) – epistemological and ontological. The main general aim of the readings studied and discussed during the course is to challenge convictions about allegedly "pure" – value-free (or truth-seeking) and non-normative – character of reasoning and action within the political sphere (defined usually by the academic and practical discourses as the domain of "machtpolitik", "real politik" and reason-of-state politics), including political science. After presentation and study of the map of contemporary political thought (division into two main "geographical"/conceptual traditions: continental and analytic), a number of its most debatable concepts, issues and theories are discussed. Their main common motif is challenging and deconstruction of the dominant character of centrist liberalism as doctrine, ideology and the "political philosophy" of institutions of contemporary institutions of liberal democracy.</p>
36.	Człowiek i sacrum we współczesnej Europie	<p>Celem zajęć jest przedyskutowanie relacji pomiędzy człowiekiem i sacrum. W trakcie poddaje się krytyce tezę o końcu religii. Dowodzi się że z ruchem zniesieniem religii jednocześnie wyłaniają się nowe formy religijności. W efekcie próbuje określić te rozpoznać genezę oraz naturę genety tych nowych form religijnych.</p>
37.	Człowiek: tożsamość czy różnica?	<p>Zajęcia skupiają się na rozpatrywaniu dwu rozbieżnych paradygmatów myślenia o człowieku, z których jeden akcentuje jedność istoty człowieka, drugi natomiast ciąży w kierunku podkreślania różnicy przecinającej tę istotę, czego konsekwencją bywa zanegowanie prawomocności mówienia o istocie człowieka. Wskazuje się również na możliwość współwystępowania obu tendencji w jednym modelu człowieka, rozpatrując w takim wypadku, czy mają one w takich wypadkach charakter komplementarny, czy konkurencyjny. Omawiane treści obejmują następujące kwestie: człowiek jako zwierzę rozumne, jedność duszy, substancjalność człowieka, relacja duszy i ciała, res cogitans a ciało, pytanie o jedność monady, skończoność podmiotu poznającego i jego bycie człowiekiem, człowiek jako działanie, zagadnienie osoby ludzkiej i jej relacja do psychofizycznej jednostki, tożsamość jaźni w kontekście psychoanalitycznych koncepcji nieświadomości, jestestwo jako różnica i jako dynamika różnicowania, śmierć autora i śmierć człowieka, nomadyczność ja i ciało bez organów.</p>
38.	Czytanie Platona: lektura wybranego dialogu	<p>Lektura i analiza Platońskiej <i>Uczty</i>. Modele interpretacyjne. Miejsce dialogu w <i>Corpus Platonium</i>. Postaci historyczne i fikcyjne. Historyczne tło dialogu. Rola podwójnego wstępu.</p>

		Analiza mów Fajdrosa, Pausaniasa, Eryksimachosa, Arystofanesa, Agatona, Sokratesa i Diotymy. Platońska teoria idei oraz świata gignetycznego. Zakończenie dialogu i jego znaczenie dla interpretacji całości dzieła.
39.	Ćwiczenia wyobraźni jako problem filozoficzny	Wyobraźnia jest to umiejętność tworzenia obrazów, łączenia pewnych elementów w całości, wyobrażania sobie różnych sytuacji, zdarzeń, zachowań, które niosą ze sobą pewne praktyczne konsekwencje w postaci postawy kojarzonej najczęściej z otwartością, kreatywnością, zdolnością przewidywania. Na zajęciach omawiane będą różne koncepcje wyobraźni, począwszy od filozofii Kanta, który wskazał na podmiotową aktywność w konstruowaniu obrazu świata i uczynił wyobraźnię jednym z ważniejszych narzędzi refleksji filozoficznej, jego rozróżnienie różnych form rozumu dokonało legitymizacji pluralizmu w filozofii. Ważne miejsce w tym procesie pluralizacji myślenia zajmuje filozofia Kierkegaarda. Pluralizm poznawczy pojawia się u Kierkegaarda w postaci odróżnienia różnych punktów widzenia, różnych "nastawień", różnych nastrojów. Zmiana nastroju jako „gra wyobraźni” pełni funkcję otwierającą lub zamykającą, wyznacza kierunek interpretacji, jeden nastrój pozwala dostrzec, to co w innym jest niedostrzegalne. Innymi koncepcjami, w których obecne jest ćwiczenie wyobraźni będzie perspektywizm Nietzschego, motyw wariacji imaginacyjnej w fenomenologii Husserla i ćwiczenie wyobraźni w egzystencjalizmie Sartre'a. Bardzo istotną częścią zajęć będą koncepcje: wyobraźni socjologicznej Ch. W. Millsa i wyobraźni symbolicznej G. Duranda i P. Ricoeura.
40.	Dekonstrukcja etyki: Levinas-Derrida	Na zajęciach podejmowana będzie tematyka koncepcji etyki w ujęciu E. Levinasa oraz J. Derridy oraz konfrontacja obu filozofów w kontekście słynnej polemiki Derridy z Levinasem w eseju <i>Przemoc i metafizyka. Esej o myśli Emmanuela Levinasa</i> . Omówione zostaną takie koncepcje, jak: twarz, spotkanie, nieskończoność, Bóg, metafizyka, etyka, inny, toż-samy, dar, nierozstrzygalność, sprawiedliwość, afirmacja, ślad, przeszłość, której nie było, przemoc, pojęciowość, fenomenologia, egzystencja.
41.	E. Husserl - podstawy fenomenologii	Zajęcia skupiają się na rekonstrukcji podstawowych pojęć i rozstrzygnięć fenomenologii E. Husserla. W ramach zajęć omówione zostaną takie koncepcje jak m.in.: logika, fenomen, epoka, redukcja, świadomość transcendentalna, intencjonalność, noema, noemat, konstytucja, sens, świat przeżywany, wartości, ja transcendentalne, alter ego, czy wewnętrzna świadomość czasu.
42.	Eros w świetle antropologii filozoficznej	Na zajęciach podejmowana jest problematyka ludzkiej seksualności w aspekcie antropologii filozoficznej – analiza wymaga zatem odwołania problemów filozoficznych do wiedzy szczegółowej z zakresu seksuologii. Realizowany model edukacyjny jest interdyscyplinarny, zatem sam proces poznawania polega na aktywności integrowania wiedzy. Dyskusje wokół problemów kontrowersyjnych i społecznie aktualnych oraz samodzielna praca pisarska sprzyjają rozwijaniu naukowej wyobraźni, pokonywaniu stereotypów i oporów, odkrywczoci, konwersji języków i naukowej twórczości.

		Treści programowe obejmują problematykę w zakresie: historyczno-filozoficznego przeglądu koncepcji ciała ze szczególnym uwzględnieniem roli w życiu erosa (Hipokrates, Platon, Augustyn, R. Descartes, S. Kierkegaard, A. Schopenhauer, Z. Freud, E. Fromm, W. Reich, M. Foucault, H. Plessner, J. Krishnamurti, J. Tischner); po drugie, systematycznych i kontrowersyjnych problemów, dotyczących ludzkiej seksualności (Zróznicowanie treściowe pojęć: „eros” i „seks”; Dzieciństwo i rozwój; Ciało i psychika; Płciowość; Miłość; Mit kobiety-matki; Prokreacja, diagnostyka prenatalna, aborcja; Lęk; Resentyment: model starej panny i teściowej; Normalne i patologiczne; Patologie życia seksualnego; Sublimacje i tłumienie; Model wiktoriański, Edukacja seksualna i problemy tabu; Seksualność i światy wirtualne; Wschodnie modele seksualności)
43.	Estetyka brzydoty	Treści programowe: W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z brzydotą ujmowaną jako jedna z kategorii estetycznych. Wybrana literatura z historii doktryn estetycznych pozwala na wyjście poza ujęcie tej kategorii wyłącznie jako przeciwieństwo piękna. Studenci zwracają uwagę na takie kwestie jak: zależność przypisywania zjawiskom i przedmiotom brzydoty w zależności od zmiennego historycznie kanonu piękna (przyjętego w epoce). W oparciu o wyselekcjonowane teksty omówione zostają kategorie niesymetryczności, dysharmonii, funkcjonalizm dzieła sztuki, niepraktyczność artefaktów, w także powiązanie kategorii estetycznych z etycznymi (brzydota jako zło, kara za grzech, a także odraza, tragizm itd). Dodatkowo studenci omawiają powiązanie kategorii brzydoty z groteską, ironią, grozą. W drugiej części zajęć omawiane są konteksty <i>stricte</i> historyczne, czyli brzydota w wybranych kierunkach i nurtach artystycznych (od sztuki pierwotnej, sztuki miniatur średniowiecznych, baroku, rokoka, akademizmu, po turpizm i kubizm, dadaizm).
44.	Estetyka fotografii: pomiędzy dokumentem a sztuką	Konwersatorium Estetyka fotografii: pomiędzy dokumentem a sztuką ma na celu filozoficzną refleksję nad fenomenem fotografii. W trakcie zajęć zostanie omówiona krótka historia fotografii i jej recepcja społeczna. Głównym celem zajęć jest analiza fenomenu obrazu fotograficznego w kontekście głównym pojęć filozoficznych: mimetyczności, referencyjności, zasady indeksalnej, ekspresji obrazowej itd.
45.	Estetyka i przyrodoznawstwo	Kurs, który wprowadza w XIX-wieczną historię i aktualne relacje estetyki, sztuki i nauk przyrodniczych. Prezentujący stanowiska darwinizmu, estetyki fizjologicznej drugiej połowy XIXw., współczesnej estetyki biologicznej i ewolucyjnej, neuroestetyki i neurofenomenologii estetycznej. Omawiający problemy genezy zmysłu estetycznego i sztuki czy twórczości w perspektywie transhumanistycznej (zoe-estetyka, cybrot aesthetics, in.)
46.	Estetyka i sztuka – wzajemne inspiracje (od średniowiecza po współczesność)	Kurs pogłębiający wiedzę nt. wybranych filozoficznych, antropologicznych, socjologicznych, kulturoznawczych czy psychologicznych idei wspólnoty w tradycyjnej i aktualnej myśli humanistycznej i społecznej; a także umiejętność analizy, porównania oraz krytycznej refleksji zasadniczych idei, założeń i problemów wybranych ujęć wspólnoty.

47.	Estetyka. W kręgu szkoły frankfurckiej	<p>Refleksja estetyczna zrodzona w kręgu szkoły frankfurckiej jest jedną z najbardziej interesujących propozycji teoretycznych minionego stulecia. Wciąż zachowuje swoją aktualność, potwierdzaną w najnowszych badaniach oraz kierunkach rozwoju współczesnej sztuki i kultury, trafnie i krytycznie diagnozowanych przez przedstawicieli szkoły. Na plan pierwszy wysuwa się tutaj kwestia wzajemnej relacji pomiędzy sztuką a rzeczywistością społeczną, jak również próba obrony autonomii sztuki pojmowanej jako instrument społecznej i historycznej krytyki.</p> <p>Na zajęciach będą podejmowane następujące zagadnienia: szkoła frankfurcka – powstanie, rozwój i główne idee; filozofia kultury i estetyka jako centralne i kluczowe obszary w refleksji teoretycznej „frankfurtczyków”; wpływ Hegla, Marksa, Freuda, i Lukácsa na teorię estetyczną; poglądy Waltera Benjamina, Theodora W. Adorno, Maxa Horkheimera, Leo Löwenthala, Herberta Marcusego, Siegfrieda Kracauera, Karla A. Wittfogla; problemy fotografii, filmu, radia i telewizji; społeczna sytuacja literatury; filozofia muzyki; kultura masowa i „przemysł kulturowy”; dyskusja o możliwości kultury i sztuki „po Oświęcimiu”; <i>Teoria estetyczna</i> Adorna i jej szczególne miejsce w estetyce szkoły frankfurckiej.</p>
48.	European Civilization	<p>The course aims to analyse the possibility of the real existence of the so-called “cultural universals”, their historical origins, transmission and possible transformations, from the perspective of trying to define the identity of European civilization. In this context the course place emphasis on the political, geopolitical, sociological, philosophical and theological interpretation of the diverse cultural dimensions of Europe from a point of view of the paradigms of the Greco-Roman culture or Latin and Byzantine Christianity to the contemporary problems of Postmodernism and Globalization.</p>
49.	Experiment in Arts and Aesthetics	<p>Kurs przedstawi aktualną sytuację estetyki eksperymentalnej, a także wskaże jej główne zagadnienia i trudności, również w celu przedstawienia jej historii. Następnie rozważymy znaczenie i funkcję "eksperymentu" w sztuce, zwłaszcza w praktyce artystycznej XX i XXI wieku, w następującej kolejności: 1. Czy estetyka eksperymentalna jest istotną alternatywą dla szeroko pojętej estetyki filozoficznej, czy też tzw. filozofii sztuki? 2. Eksperyment w filozofii a eksperyment w estetyce (Hume, Duhem, Popper, Adorno, Lyotard i in.); 3. historia estetyki "eksperymentalnej" (Baumgarten, Fechner, Allen i in., Lalo); współczesne eksperymentalne podejścia do estetyki: bioestetyka (estetyka ewolucyjna i neuroestetyka), "eksperymentalna"/ estetyka postmodernistyczna itp.; 4. sztuka jako eksperyment / Eksperymenty w sztuce ("sztuka doświadczalna").</p> <p>The course will present the actual situation of experimental aesthetics as well as to point its main questions and difficulties, also to present its history. Then we'll consider the meaning and function of “experiment” in art, especially in the 20th and 21st century artistic practice, according to the following order: 1. Is experimental aesthetics an essential alternative for the broadly known philosophical aesthetics or so called philosophy of art? 2. Experiment in</p>

		philosophy vs. experiment in aesthetics (Hume, Duhem, Popper, Adorno, Lyotard et al.); 3. History od "experimental" aesthetics (Baumgarten, Fechner, Allen et al., Lalo); contemporary experimental approaches to aesthetics: bio-aesthetics (evolutionary aesthetics and neuroaesthetics), "experimental"/ postmodern aesthetics, etc.; 4. Art as experiment/ Experiments in art ("experiential art").
50.	F. Nietzsche: autobiografia jako sposób myślenia	Osią zajęć jest lektura Nietzscheańskiego <i>Ecce homo</i> pod kątem teoretycznych założeń i efektów myślenia w formule autobiograficznej. Charakter tekstu pozwala na ogarnięcie całości filozofii Nietzschego, odsyłając do wszystkich opublikowanych tekstów. Stanowi to okazję do przywołania najważniejszych kategorii jego filozofii i osadzenia ich w szerszym kontekście filozofii współczesnej. Omawiane zatem są takie kwestie jak: relacja autor-bohater-czytelnik w sytuacji autobiograficznej, zagadnienie śmierci autora, kwestia woli mocy, nadczłowieka, moralności poza dobrem i złem, nihilizmu, wiecznego powrotu, czy przewartościowania wartości.
51.	Fenomenologia grozy	Odczucie grozy, obok odczucia piękna czy wzniosłości, jest jedną z elementarnych postaw podmiotowych, przyjmowanych w obliczu szczególnego rodzaju przedmiotów (zjawisk, procesów, obiektów). Groza wywoływana może być zarówno przez przedmioty naturalne, jak i twory kulturowe, może też objawiać się w różnych modyfikacjach podmiotowych. Celem zajęć jest próba fenomenologicznego zbadani grozy jako pewnego stanu podmiotu. Punktem wyjścia będą klasyczne prace poświęcone temu zjawisko, jak też zjawiskom podobnym, następnie zaś analizy dokonywane będą w oparciu o wybrane pozycje z literatury u filmu.
52.	Fenomenologia: świat i wartości	Przedmiotem wykładu będzie prezentacja fenomenologicznego namysłu nad dwoma kwestiami: światem i wartościami. W tej perspektywie pytanie dotyczyć będzie kwestii uczuciowego sposobu doświadczenia wartości, ich hierarchicznego porządku, znaczenia miłości zarówno w rozpoznawaniu, jak i urzeczywistnianiu dobra. Ta perspektywa uzupełniona zostanie o zagadnienie świata przeżywanego i pytanie o doświadczenie wartości w jego perspektywie. Przewodnikami będą: Ingarden, Scheler, Hartmann, Hildebrandt i inni.
53.	Filozof a filozofia	Podejmowane treści można ująć w następującym harmonogramie podejmowanych problemów: Co to jest filozofia? [na bazie pierwszej filozofii, nacisk na tworzenie świata rozumienia]; ciąg dalszy – kreowanie świata rozumienia; rozumienie to jednak „ten, kto rozumie” (Logos/logos); uzasadnienie tej konstatacji w filozofii Platona; i jego konsekwencje, tj. stwierdzenie, że rozumienie jest czymś trzecim (ani biologią, ani sprytem/psychiką); jawna więź filozofa i filozofii w tzw. okresie hellenistycznym; rozdział filozofa i filozofii – filozofia jako instytucja; sens działań w filozofii; czy filozofia „podzielona” może (nie: czy chce) wrócić do prawdy (w szerokim tego zwrotu rozumieniu)?; czy filozofia jest jedna?; współczesna „filozofia egzystencjalna” (czyli pragmatyzm, postmodernizm, dekonstrukcjonizm itd.); rozmowa ze studentami: dlaczego wybrali filozofię i co tym samym wybrali?

54.	Filozofia buddyjska a filozofia zachodnia	Podstawowe nurty i szkoły buddyjskie jakie utworzyły się w trakcie 2.5 tys. lat trwającej tradycji. Odpowiednio do tego - kluczowe nurty, kierunki i sposoby filozofowania charakterystyczne dla filozofii zachodniej. Podobieństwa i różnice w metafizyce, epistemologii i etyce obu formacji. Podstawowe pojęcia konstytuujące dyskurs w obrębie poszczególnych dziedzin. Teoretyczny a praktyczny cel jaki stawia przed nami buddyzm i zachodnia filozofia.
55.	Filozofia egzystencji	Filozofia egzystencjalna zrodziła się w wieku XIX, wyrosła ona z sytuacji duchowej. będącej wyrazem rodzącego się kryzysu kultury europejskiej. Kierkegaard był pierwszym, który podjął krytykę swoich czasów, która różniła się uczciwością w postawieniu problemu, od poprzednich prób. Kierkegaard skonfrontował człowieka z Nicością. Nietzsche w kilkadziesiąt lat później zwrócił uwagę na pojawienie się europejskiego nihilizmu i zdiagnozował jego symptomy. W wieku XX ich rozważania stały się punktem wyjścia dla filozofii Jaspersa, Heideggera, Sartre'a, Camusa czy Marcela. W trakcie zajęć zostanie podjęty namysł nad podstawowymi problemami egzystencjalnymi: absurdem istnienia, samotnością, ludzką skończonością, nihilizmem oraz rozwiązaniami prezentowanymi przez wspomnianych filozofów.
56.	Filozofia i literatura	Zajęcia złożone będą z dwóch części. W pierwszej będziemy zastanawiali się nad problemem czytania, rozumienia, interpretacji, różnymi ścieżkami interpretacyjnymi pojawiającymi się w trakcie gry pomiędzy autorem - tekstem - czytelnikiem. Druga część poświęcona będzie interpretacji niektórych dzieł zaliczanych do światowej klasyki. Kurs obejmuje część teoretyczną oraz część literacką.
57.	Filozofia interpretacji	Celem zajęć będzie zapoznanie się z tradycją hermeneutyczną, głównymi ideami i stanowiskami związanymi z problemem interpretacji. Zwrot interpretacyjny wyznacza pole podstawowych dyskusji epistemologicznych zarówno w filozofii, jak i naukach humanistycznych, zwłaszcza w historii, socjologii i antropologii kulturowej. Poznanie perspektyw poznawczych, sposobów konstruowania poszczególnych pól badawczych, argumentów uzasadniających poszczególne stanowiska powinno zaowocować poszerzeniem horyzontów poznawczych, nabyciem zdolności syntetyzowania wiedzy oraz myślenia krytycznego oraz zwiększenie kompetencji metodologicznych. Podjęty zostanie namysł nad następującymi problemami: istota hermeneutyki jako sztuki interpretacji (rozumienia); zadanie sztuki rozumienia - pokonywanie dystansu, obcości, przełamywanie schematów pojęciowych; stan filozofii współczesnej – zwroty: językowy, interpretacyjny, konwersacyjny; interpretacjonizm w naukach humanistycznych. Omawiane będą teksty W. Diltheya, M. Heideggera, H.-G. Gadamera, P. Ricouera, J. Derridy, S. Fisha, H. Blooma, U, Eco.
58.	Filozofia jako „miłość mądrości”	Pierwotnym celem filozofii była mądrość, przez którą rozumiano przede wszystkim pewien szczególny sposób bycia. Filozofia była „ćwiczeniem duchowym”, ćwiczeniem nie tylko intelektu, ale również uczuć i woli, a ostatecznym sprawdzianem mądrości nie były teksty, ale samo życie. Później, stopniowo „mądrość” była zastępowana przez „wiedzę”, „poznanie”, aż

		<p>filozofia stała się „czystą teorią”.</p> <p>Chciałbym, by zajęcia były poświęcone poszukiwaniu w dziejach filozofii i kultury śladów filozofii rozumianej jako mądrość praktyczna, sztuka życia, ćwiczenie duchowe.</p>
59.	Filozofia jako herezja w pismach patrystycznych	<p>Herezjogenny charakter filozofii w literaturze patrystycznej (do VIII w.) rozpatrywany jest w aspektach: (1) neoplatońskiego tła tworzenia się herezji chrystologicznych (gnostycyzm, doketyzm, adopcjonizm, arianizm, apollinaryzm, nestorianizm, eutykianizm), (2) polemiki Ojców Kościoła z arystotelizmem, (3) możliwości adaptacji pojęć filozoficznych w teologii oraz użycia filozofii jako instrumentu apologetycznego (służącego polemice z herezją).</p>
60.	Filozofia jako mistyka: Mistrz Eckhart	<p>Zajęcia poświęcone są postaci Mistra Eckharta, filozofia i teologa późnego średniowiecza, ojca niemieckiej filozofii i teologii, jak również podstawowym pojęciom budującym jego system filozoficzny: Bóstwo/Boskość, Bóg, Bóg osobowy, dusz, władze duszy (wyższe i niższe), iskierka/głębia duszy, odosobnienie, Istnienie jako Boskość, doświadczenie Boskości. Poruszone zostaną te zagadnienia, które w rewolucyjny sposób wpływają na myślenie potomnych: nowy sposób mówienia, nowy sposób myślenia, przekraczanie granic poznawczych, nowe rozumienie relacji Bóstwo – świat. Pokazane zostanie jak myśl Mistra Eckharta, w wersji m.in. Taulera oraz Teologii Niemieckiej, wpłynęło na Lutra i Boehmego, a poprzez nich na Kanta, Hegla.</p>
61.	Filozofia podmiotowości Ch. Tylora	<p>Podmiot w jego obecnej postaci wytworzył się w nowoczesności. To zasadnicza teza historyczno-filozoficzna Charlesa Taylora. Z jednej strony – prześledzimy jego uwagi na temat kształtowania się nowożytnej podmiotowości, poprzez położenie akcentu na cztery elementy: indywidualizacja, ekspresywizm, autentyczność i wyobrażenia (imaginaria społeczne). Z drugiej strony – zestawimy te pomysły z pewnymi elementami komentarza czy krytyki – ze strony Blumenberga czy Vattimo.</p>
62.	Filozofia praw człowieka	<p>Celem przedmiotu jest zapoznanie się z problematyką praw człowieka ujmowaną od strony jej filozoficznych podstaw, wymiarów oraz implikacji zarówno w sferze teoretycznej, jak i praktycznej. Po rozpatrzeniu historii oraz współczesnych ujęć idei praw człowieka nastąpi próba dostarczenia pogłębionej – biorącej pod uwagę konteksty ontologiczne, epistemologiczne i etyczne/moralne – definicji praw człowieka, a następnie rozpatrzenie różnorodnych aspektów ich zastosowania i obowiązywania, ze szczególnym uwzględnieniem problemu tożsamości i wykluczającego (ekskluzywnego) obywatelstwa (w odniesieniu do zagadnień politycznych, społecznych, ekonomicznych i kulturowych).</p>
63.	Filozofia przyrody	<p>Wprowadzenie do przedmiotu – charakterystyka filozofii przyrody; filozofia przyrody, a filozofia nauk przyrodniczych i filozofia techniki; filozofia przyrody a nauki przyrodnicze. Autonomiczność filozofii przyrody. Aspekty teoretyczno-metodologiczne. Podstawowe problemy filozofii przyrody. Główne stanowiska i nurty w dziejach filozofii przyrody: jońska filozofia przyrody, arystotelizm, alchemia, renesansowa filozofia przyrody, mechanicyzm, niemiecka</p>

		filozofia przyrody. Rola mitu, metafizyki, filozofii i nauki w kształtowaniu filozoficznych poglądów na природę. Geneza oraz podstawowe problemy współczesnej filozofii przyrody: metafizyczne i naukowe źródła filozofii przyrody. Filozoficzny a naukowy obraz świata przyrody (analizy i synteza, redukcjonizm i holizm). Teoria emergencji, zasada antropiczna, „hipoteza Gai”. Ewolucja i obecna interpretacja podstawowych pojęć filozofii przyrody. Rozróżnienie podstawowych pojęć z filozofii i nauk przyrodniczych: przestrzeń, czas, ruch, materia; przyczynowość, prawa przyrody, życie, ewolucja, sfera psychiczna itp. Antropologiczne i aksjologiczne aspekty we współczesnej filozofii przyrody: człowiek wobec natury; człowiek jako psychofizyczny i umysłowy podmiot poznania oraz element świata przyrody – umysł i sztuczna inteligencja.
64.	Filozofia w teologii Ojców Kapadockich	Przegląd dzieł Ojców Kapadockich (IV w.) pod kątem ich stosunku, afirmatywnego (zwłaszcza Platonskich dialogów) i negatywnego, do dyskursu filozoficznego. Analizie poddane są pisma św. Bazylego Wielkiego „Do młodych, jaki pożytek mogą odnieść z czytania utworów pogańskich”, „O sześciu dniach stworzenia” (fragmenty), List CXXXV; św. Grzegorza z Nyssy – „Dialog z siostrą Makryną o duszy i zmartwychwstaniu”, „Żywot Mojżesza” (fragmenty), „Przeciw losowi”; św. Grzegorza z Nazjanzu – „Mowy teologiczne” I-II i V (fragmenty).
65.	Filozofia wolnomularska, czyli o polityczności	Przedmiot ma charakter uzupełniający w stosunku do klasycznej wykładni historii filozofii i głównych problemów filozofii politycznej od XVIII-XIX w. Omawiane są kwestie genezy ruchu masońskiego, jego oświeceniowo-polityczne zaangażowanie, program reform społecznych i cele polityczne. Zwraca się uwagę na rozgraniczenie pomiędzy racjonalistycznymi i ezoterycznymi nurtami masońskimi oraz charakterystyczne dla oświecenia przeplatanie się idei wolnomularskich z iluminackimi i różokrzyżowymi. Akcentowane są postaci, które przyczyniły się bezpośrednio do powstania filozofii wolnomularskiej: Locke, Voltaire, Helvetius, Goethe, Fichte, Krause, Trentowski.
66.	Filozofia żydowska okresu średniowiecza	Zajęcia w sposób uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych zapoznają studentów z najważniejszymi koncepcjami średniowiecznej filozofii żydowskiej od II do połowy XVII wieku. Na podstawie tekstów źródłowych i literatury przedmiotu wyodrębnione są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty właściwe dla głównych obszarów tej filozofii: metafizyki (ze szczególnym uwzględnieniem teologii naturalnej) i filozofii przyrody, epistemologii i logiki oraz etyki. Omawia się również powiązania wybranych wątków średniowiecznej filozofii żydowskiej z dyskusjami w filozofii współczesnej.
67.	Filozofia żydowska: Pseudo-Arysteasz, Arystobul z Paneas, Filon Aleksandryjski	Uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych prezentacja głównych nurtów filozofii starożytnej mających bezpośredni i pośredni wpływ na postać pierwszych nurtów filozofii (teologii filozoficznej) żydowskiej w głównych obszarach filozofii: metafizyce i filozofii przyrody, epistemologii i logice oraz etyce, jak i filozofii języka i metod hermeneutycznych. W znacznej mierze na podstawie tekstów źródłowych dyskutowane są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty głównych przedstawicieli

		filozofii greckiej i filozofii żydowskiej okresu hellenistycznego. Dyskutowane są także związki i zależności między różnymi nurtami, poglądami i tezami, a także pewne odniesienia problematyki filozofii starożytnej (greckiej i żydowskiej) do współczesnych dyskusji w obrębie nauk teologicznych i filozofii.
68.	Filozoficzna egzegeza Pisma Św.	Zajęcia w sposób uporządkowana wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych zapoznają studentów ze stosowanymi w starożytności, greckiej, żydowskiej i wczesnochrześcijańskiej metodami interpretacji tekstu ze szczególnym uwzględnieniem roli i znaczenia alegorezy, jako metody filozoficzno-egzegetycznej, stosowanej w epoce hellenistycznej przez przedstawicieli szkoły stoickiej. Podczas konwersatorium omówieniu poddana zostanie alegoreza grecka, alegoreza żydowska i aleksandryjska, a także właściwe dla nurtów gnostyckich interpretacje tekstu Pisma św.. Na podstawie tekstów źródłowych wyodrębnione są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty tych, którzy wykorzystywali alegorezę, jako metodę interpretacji tekstu. Dyskutowane są także związki i zależności między różnymi nurtami, poglądami i tezami, a także pewne odniesienia do stosowanej współcześnie metody alegorezy.
69.	Filozoficzna myśl starożytnych Chin	Zakres programowy zakłada przegląd 1. dwóch stanowisk uruchamiających w Chinach dyskurs filozoficzny: wystąpienia Kongzi (Konfucjusz / konfucjanizm) oraz reakcji Mozi (moizmu), a następnie 2. rozwoju coraz bardziej dyskursywnych i skonfliktowanych stanowisk konfucjańskich – Mengzi (Mencjusz) oraz Xunzi, 3. pojawieniu się antykonfucjańskiej i antymoistycznej reakcji taoistycznej (Laozi, Zhuangzi, Liezi, etc.), 4. programowo pragmatycznego legizmu (Hanfeizi, etc), zgodnie z którym to władza / siła, nie zaś argumentacja i dyskurs, ma radzić sobie ze wszelkimi kontrowersjami, 5. w mniejszym stopniu zaś wystąpieniu tzw. szkoły nazw (<i>ming chia</i>) dążącej do dekonstrukcji koncepcji racjonalnego sporu oraz kosmologicznego korelacionizmu (<i>yin - yang chia</i>) dążącej do oparcia reguł życia społecznego na regularnościach naturalnych.
70.	Filozoficzne koncepcje człowieka doby renesansu	Przedmiot obejmuje przedstawienie specyfiki filozofii renesansu w jej tworzeniu wielu modeli człowieka i uwypuklania wielu obszarów jego aktywności. Można tu zaobserwować budowanie się tytanicznego, heroicznego modelu człowieka (P. Zambelli), który wpływał na późniejsze koncepcje człowieka (M. Heidegger, C. G.Jung), formowanie się wzorca „homo faber” lub też koncepcji o równie dużym znaczeniu odnoszących się do specyficznej pozycji człowieka w świecie jako bytu stwarzającego samego siebie (Pico della Mirandola), świat kultury („regnum hominis”, G. Manetti), człowieka jako „rycerza chrześcijańskiego” (Erazm), powstawania renesansowych utopii typu antropologicznego (T. Morus), czy też refleksji nad naturą ludzką i obrazu księcia oraz jego władzy (N. Machiavelli). Celem zajęć jest wyodrębnienie wspólnych rysów koncepcji człowieka oraz ich specyfiki i powiązanie ich ze zjawiskami powstawania nowego etapu kształtowania się kultury, zjawisk ówczesnego życia społecznego, powstawania dzienników, malarskich form studiów nad

		człowiekiem. Myśl społeczna tego okresu podąża drogami myśli utopijnej z jej rozpoznawaniem optymalnych warunków ludzkiego rozwoju i samorealizacji, jak również tworzenia „pierwszego traktatu socjotechnicznego” – obserwacji obrazu władcy, władzy i ludu. W ramach zajęć powiązane zostają modele filozofii człowieka, etyki i filozofii społeczno-politycznej.
71.	Filozoficzne podstawy psychologii	Treść zajęć obejmuje ujęcie zbioru zagadnień, problemów oraz pytań, jakie dziedziczy i przejmują psychologia z tradycji filozoficznych, zestawienie podstawowych założeń obecnych w koncepcjach nurtów psychologicznych, takich jak psychoanaliza, neopsyoanaliza, behawioryzm, psychologia humanistyczna, psychologia ewolucyjna i poznawcza, ich analizę oraz przedstawienie ich związku z założeniami o charakterze filozoficznym. Egzemplifikacją związku pomiędzy dyscyplinami są również filozoficzne i psychologiczne koncepcje człowieka. Tworzą one pewne spektrum, w którym dochodzi do nakładania się lub różnicowania, zmian, ewolucji i dziedziczenia w perspektywach badawczych tych dyscyplin.
72.	Filozoficzne podstawy różnic między chrześcijańskich Wschodem i Zachodem	Zajęcia podejmują problem różnic w adaptacji na gruncie chrześcijaństwa podstawowych pojęć filozofii starogreckiej stojących u genezy teologicznych różnic między światem greckim i łańskim, w dalszej zaś kolejności – kontrowersje wokół stosowania na Zachodzie analogii bytowej („analogia entis”) na gruncie teologii („analogia fidei”), co pogłębiło rozdźwięk między racjonalnym Zachodem i mistycznym Wschodem. Filozofia jako instrument racjonalizowania dogmatyki był przedmiotem krytyki po stronie Bizancjum – zajęcia mają na celu ukazać przedmiot tej polemiki z Zachodem (na przykładzie sporu o „Filioque” oraz w oparciu o doktrynę transsubstancjacji).
73.	Filozoficzne pojęcie nieświadomego i jego konsekwencje dla psychoanalizy	Pojęcie nieświadomości pochodzi z licznych filozoficznych źródeł i najczęściej wskazuje się w nim na koncepcje G. W. Leibniza, C. G. Carusa, A. Schopenhauera, E. von Hartmanna, choć występuje ono w innych licznych ujęciach (L. Whyte, E. F. Ellenberger). Zamierzeniem zajęć jest pokazanie „logiki” kształtowania się koncepcji nieświadomego, jakie skonceptualizował Freud czerpiąc z dwóch różnych tradycji intelektualnych: niemieckiej tradycji metafizyki nieświadomego i francuskiej szkoły psychologii klinicznej Charcota. Akcentowane są następujące kwestie szczegółowe: Nieświadome u Leibniza i Kanta. Schuberta „nocna strona natury” i „symbolika snu”. Romantyczny mesmeryzm – ideał uniwersalnego poznania somnambulisty (Hufeland, Schelling). Schopenhauerowska wola jako nieświadome. „Praświadomość” Troxlera. Teoria chorób psychicznych Carusa. „Filozofia nieświadomego” Hartmanna.
74.	Global Justice – Duty of Care: Ethics of Foreign Aid	Istnieją dwa główne źródła teoretycznej i ideologicznej obojętności liberalizmu - jako dominującej współczesnej wizji ładu społecznego i moralności politycznej - wobec sfery wzajemnych zobowiązań i "praw pozytywnych" ("praw materialnych" lub "praw do dobrobytu", jak twierdzą Jeremy Waldron i Thomas Pogge), często określanymi przez liberałów jako w rzeczywistości zasadniczo niemoralne. Jednym z tych źródeł jest koncepcja praw jako ograniczeń moralnych Roberta Nozicka (ale prawdopodobnie współczesna liberalna teoria praw

		<p>jako takich [R. Dworkin]). Drugim jest słynna koncepcja wolności negatywnej przypisywanej w jej najsilniejszej wersji (przybierającej formę oświadczenia): "wolność oznacza brak jakichkolwiek zewnętrznych lub wewnętrznych ograniczeń [ingerencji]" dla Izajasza Berlina. Głównym celem tego kursu jest przedstawienie i wykazanie zasadności argumentów na rzecz - pozytywnie rozumianego - obowiązku (deon) troski i pomocy w imię globalnej sprawiedliwości i uczciwości, przedstawionych w ramach najbardziej aktualnych projektów praktycznej/stosowanej etyki i normatywnej filozofii społecznej i politycznej.</p> <p>There are two main sources of theoretical and ideological indifference of liberalism – as the dominant contemporary vision of social order and political morality – to the sphere of mutual obligations and "positive rights" ("material rights" or "rights to welfare", according to Jeremy Waldron and Thomas Pogge), often referred to by liberals as in fact fundamentally immoral. One of this sources is the idea of rights as moral constraints by Robert Nozick (but arguably contemporary liberal theory of rights as such [R. Dworkin]). The second is famous concept of negative liberty attributed in its strongest version (taking the form of a statement: "freedom means the absence of any external or internal restrictions [interference]") to Isaiah Berlin. The main objective of this course is to present and demonstrate the validity of arguments in favor of – positively understood – duty (deon) of care and help in the name of global justice and fairness, presented within the most current projects of practical/applied ethics and normative social and political philosophy.</p>
75.	Hedonizm starożytny	Pierwsze refleksje nad przyjemnością (poezja grecka, Demokryt). Cyrenaizm – przyjemność najwyższym dobrem. Rola przyjemności w filozofii Platona. Rola filozofii w filozofii Arystotelesa. Epikureizm jako najdoskonalsza forma hedonizmu starożytnego.
76.	Hermeneutics by Umberto Eco: Semiotics and the Theory of Possible Worlds	The main point of this class is an analysis of Eco's philosophical works in connection of his literary writings because I strongly believe that his novels present some thesis of great philosophical value, maybe in the more complex and rich way than his academic writings. The hypothesis of coherence of Eco's system will be put under scrutiny, and both his semiotics and his theory of language will be explored in connection with his theory of possible worlds. The main subjects of analysis: knowledge, language, sign, communication.
77.	Historiozofia XX w.	Celem proponowanych zajęć będzie zapoznanie Uczestników z różnymi podejściami w obszarze dwudziestowiecznej historiozofii, ze szczególnym uwzględnieniem ich założeń ontologicznych i epistemologicznych. Bazą prezentacji tych stanowisk będą wybrane teksty poszczególnych autorów. Wprawdzie kulminacja filozoficznych dociekań nad dziejami przypadała na okres aktywności Hegla, czyli przełom XVIII i XX wieku, jednak dopiero w pierwszej połowie wieku XX w ramach zapoczątkowanego przez Berlińczyka historyzmu wyłoniły się nurty, w których wypracowaną systematyczną wykładnię: człowieka, poznania, sztuki etc. Do najważniejszych przedstawicieli tych nurtów należy zaliczyć: Wilhelma Diltheya (ur. 1833), Otto Meinecke (ur

		<p>1862; <i>Die Entstehung des Historismus</i> 1936), Feliksa Konecznego, (ur. 1862; <i>O wielości cywilizacji</i>, 1935; <i>O ład w historii</i> 1977; <i>Prawa dziejowe</i> 1982.), Ernsta Troeltscha (ur. 1865; <i>Der Historismus und seine Überwindung</i> 1924), Oswalda Sprenghera (ur. 1880; <i>Zmierzch Zachodu</i> 1914) i Martina Heideggera (Bycie i czas, 1927;). Osobnym rozdziałem w obszarze historiozofii był zróżnicowany założeń marksizm: od postaci akademickiej po sowiecką formę, której ucieleśnieniem był bolszewizm. Wykraczał on poza założenia Hegla odmiennymi założeniami metafizycznymi: materializm zamiast idealizmu, determinizm zamiast wolności, i epistemologicznymi: Heglowski agnostycyzm w stosunku do przyszłości zastąpiono praktyzmem. O ile historyzm Hegla był radykalny: rozwój dziejów (die Geschichte) terminował zarówno poszczególne procesy we wszystkich obszarach nauk humanistycznych (dosł. nauk o duchu: <i>Geisteswissenschaften</i>: filozofia, teologia, sztuki, prawo, ekonomia), procesy w przyrodzie, jak i procesy ich rozumienia i wyjaśniania, o tyle późniejszych nurtach odchodzono od tak radykalnych założeń metafizycznych. Z pewnymi wyjątkami odchodzono od Heglowskiej spekulatywnej wykładni dziejów na rzecz podejścia empirycznego i indukcyjnego (F. Koneczny), jednak praktycznie wszyscy przedstawiciele jakiejś mierze nawiązywali do wizji lub choćby aparatu pojęciowego wypracowanego przez autora <i>Fenomenologii ducha</i>. W. Dilthey odstąpił od Heglowskiego obiektywizmu i metafizycznego panlogizmu na rzecz zorientowanego epistemologicznie i subiektywnie podejścia kantowskiego w opisie procesów dziejowych. Zwracano uwagę na rolę czynników cywilizacyjnych w rozwoju procesów dziejowych (O. Meinecke, F. Koneczny, E. Troeltsch). Najbardziej popularny w międzywojniu historiozof – O. Sprengher odstąpił o metafizycznego optymizmu Hegla w dziejach upatrującego sfery zniszczenia się postępu i szczęścia na rzecz metafizycznego pesymizmu w postaci nieustannego procesu degradacji i upadku. Wreszcie Heidegger w duchu radykalnego subiektywizmu i historyzmu zredukował dzieje powszechne do dziejów indywidualnych podmiotów (Dasein). Z ich perspektywy nie tylko dzieje były interpretowane, ale dzięki tym podmiotom miały one swój byt i sens.</p>
78.	History of Ethics	<p>Kurs obejmuje przegląd wybranych najważniejszych stanowisk w obszarze etyki od starożytności po współczesność. Omawiane treści obejmują m.in.: przedfilozoficzną koncepcję moralności w Grecji na przykładzie Homera, koncepcję sprawiedliwości Platona, etykę cnót Arystotelesa, etykę stoicką, hedonizm Epikura, kwestię wolności woli u św. Augustyna, etykę tymczasową Kartezjusza, zagadnienie wolności woli u Leibniza, etykę Kanta, pytanie o absolutny obowiązek u Kierkegaarda, Nietzscheańską etykę poza dobrem i złem, Schelera materialną etykę wartości, Tischnera etykę solidarności.</p> <p>The course includes an overview of selected key positions in the field of ethics from antiquity to the present day. The contents of the course include: the pre-philosophical concept of morality in Greece based on the example of Homer, the concept of Plato's justice, the Aristotle's ethics of the virtues, the stoic ethics, the hedonism of Epicurus, the question of freedom of will in Saint Augustine, the temporary ethics of Descartes, the question of freedom of will in</p>

		Leibniz, the ethics of Kant, the question of absolute duty in Kierkegaard, the Nietzschean ethics beyond good and evil, Scheler's material ethics of values, Tischner's ethics of solidarity.
79.	Hiszpańskie spory wokół kondycji współczesnego człowieka i społeczeństwa: Unamuno, Ortega y Gasset, Savater	Cel zajęć stanowi zaprezentowanie trzech wykładni problemu kondycji duchowej współczesnego człowieka Zachodu i jego relacji ze społeczeństwem, jakie odnajdujemy w XX-wiecznej filozofii hiszpańskiej. Irracjonalizm, filozofia egzystencji i antyeuropeizm Unamuno. Racjonalizm, europeizm, refleksja społeczno-polityczna Ortegi y Gasset. Zdrowy egoizm w etyce i filozofii społecznej Fernando Savatera
80.	Interdyscyplinarny charakter wybranych pojęć filozoficznych	W ramach proponowanych zajęć realizowane będą treści, które porządkują wiedzę szczegółową z zakresu związków filozofii z innymi dziedzinami wiedzy, szczególnie w aspekcie pojęciowym. W trakcie zajęć będą omawiane główne pojęcia funkcjonujące w filozofii oraz w wybranych dyscyplinach naukowych. Związki te zostaną przedstawiane w ujęciu historycznym i systematycznym, co umożliwi uchwycenie pojawiających się problemów interpretacyjnych wynikających z odmiennego sposobu rozumienia ich znaczeń i funkcji. W trakcie zajęć omawiane będą również główne zagadnienia i stanowiska filozoficzne oraz naukowe, co pozwoli na ujęcie omawianych problemów w szerszym kontekście. W ramach proponowanych zajęć będą analizowane wybrane pojęcia z filozofii i nauk przyrodniczych, jak np. <i>realizm i idealizm, substancja i materia, determinizm i indeterminizm, aprioryczność, aposterioryczność, transcendentny, immanentny, transcendentalny, czas, przestrzeń</i> itp.
81.	Introduction to Aesthetics	Ma to być nakreślenie rzeczywistej sytuacji estetycznej, a także wskazanie jej głównych pytań i trudności. Przede wszystkim będziemy rozważać estetykę jako dyscyplinę filozoficzną, "narodzoną" lub "wymyśloną" w XVIII wieku (Baumgarten, Hume, Batteux, Kant). Następnie skupimy się na filozofii sztuki (od nowoczesności do współczesności) i wreszcie spróbujemy ustalić status estetyki jako podstawowej analizy/badania sztuki współczesnej i jej percepcji, ale także jako metakrytyki sztuki (pytanie o warunki ewentualnego osądu estetycznego) oraz eksperymentalnej refleksji nad eksperymentami w sztuce. Główne tematy są następujące: poszukiwanie metody (uczucie i intuicja, analiza, zrozumienie, interpretacja), problematyka przedmiotu (sztuka, piękno i inne wartości estetyczne, doświadczenie estetyczne, twórczość/ekspresja artystyczna), krótka historia (współczesnej) estetyki (estetyka smaku; Baumgarten "nauka i sztuka zmysłowego poznania"; "szeroka przejrzystość" jako właściwość dzieła sztuki; rola wyobraźni i geniuszu w tworzeniu; sąd estetyczny Kanta; antynomie estetyki; wzniosłość); między imitacją (mimesis), przedstawieniem i ekspresją; problemy definicji "sztuki"/"dzieła sztuki" i pytania o nią (e. g. "czym jest sztuka?", "czym jest pojęcie sztuki?", "kiedy jest sztuka?" itp.), egzystencjalizm a nieegzystencjalizm itp.; problemy oceny (krytyka); zarys aktualnych tendencji we współczesnej estetyce. It is to outline the actual situation of aesthetics as well as to point its main questions and difficulties. First of all, we will consider aesthetics as a philosophical discipline, "born" or "invented" in 18th century (Baumgarten, Hume, Batteux, Kant). Then we will focus on

		<p>philosophy of art (from modernity till today) and finally try to establish the status of aesthetics as a basic analysis/ research on contemporary arts and its perception but also as a metacriticism of art (asking about conditions of possible aesthetic judgement) as well as an experimental reflection on experiments in arts. The main topics are as follows: search for a method (feeling and intuition, analysing, understanding, interpreting), problem of subject-matter (art, beauty and other aesthetic values, aesthetic experience, artistic creation/ expression), a short history of (modern) aesthetics (aesthetics of taste; Baumgarten "science and art of sensual cognition"; "extensive clarity" as a property of artwork; role of imagination and genius in creation; Kant's aesthetic judgement; antinomies of aesthetics; the sublime); between imitation (mimesis), representation and expression; problems of "art"/ "artwork" definition and questions about it (e.g. "what is art?", "what sort of concept is art?", "when is art?" etc.), existentialism vs. non-existentialism, etc.; problems of evaluation (criticism); outline of the actual trends in contemporary aesthetics.</p>
82.	<p>Introduction to Contemporary Political Philosophy: Liberalism and Its Critics</p>	<p>Celem przedmiotu jest przedstawienie skontekstualizowanego wprowadzenia do współczesnej filozofii polityki. Jako punkt wyjścia przyjmuje się nowoczesne idee praw człowieka, indywidualizmu i umowy społecznej. Oznacza to, że program obejmuje koncepcje, które albo rozwijają/rewidują te założenia, albo je odrzucają. Do pierwszej kategorii należą różne warianty liberalizmu jako filozofii polityki. Wychodząc od klasycznych wersji liberalizmu (Isaiah Berlin, John Rawls), analizuje się jego późniejsze opracowania (feministyczny liberalizm, koncepcja zdolności, komunitaryzm, liberalizm polityczny) oraz krytyki (Hannah Arendt, Carl Schmitt, Chantal Mouffe, Michel Foucault, Giorgio Agamben, Rosi Braidotti). The aim of this course is to present a contextualised introduction to the contemporary philosophy of politics. Modern ideas of human rights, individualism and social contract are taken as a starting point. This means that the program includes concepts that either develop/revise these assumptions or reject them. The first category includes various variants of liberalism as a philosophy of politics. Starting from the classical versions of liberalism (Isaiah Berlin, John Rawls), we analyze its later studies (feminist liberalism, concept of ability, communitarianism, political liberalism) and criticism (Hannah Arendt, Carl Schmitt, Chantal Mouffe, Michel Foucault, Giorgio Agamben, Rosi Braidotti).</p>
83.	<p>Introduction to Game Theory</p>	<p>Dwuosobowe gry o sumie zerowej. Koncepcja gry, matrycowa forma gry, strategia, strategia dominująca, strategia aktywna i nieaktywna, punkt siodłowy, strategia mieszana, strategia wyrównująca, rozwiązanie gry. Twierdzenie Minimax. Obszerna forma: drzewa do gry, zestawy informacyjne, gry z doskonałą informacją, technika przycinania drzew, podejmowanie decyzji konkurencyjnych. Dwuosobowe gry o sumie niezerowej. Koncepcja celu w grze o sumie niezerowej. Rozwiązania niewspółpracujące: Nash equilibria w strategiach czystych i mieszanych, strategie ostrożnościowe i kontr-ostrożnościowe. Dylemat więźnia: Pareto-optymalne rozwiązania, gry rozwiązywalne w ścisłym sensie, powtarzający się Dylemat</p>

		<p>więźnia, lojalność, zdrada, zaufanie i podejrzliwość, przewidywanie możliwych działań racjonalnego agenta. Komunikacja w grze i ruchy strategiczne: zobowiązania, groźby, obietnice, strategie stabilne ewolucyjnie. Współpraca w grze: koncepcja ulubionego gracza, punkt status quo (negocjacje zawodzą), zestaw negocjacji. Aksjomatyczna definicja "sprawiedliwego arbitrażu" i twierdzenie Nasha. Metody określania status quo point (poziomy bezpieczeństwa, optymalne strategie zagrożeń). Zastosowanie systemu arbitrażu Nasha w negocjacjach między pracownikami a pracodawcą, a także w problemie duopolu: scenariusze prognozowania i modelowania. Gry N-osobowe. Koncepcja gry n-osobowej, gry w charakterystycznej formie funkcyjnej, koalicji w grach n-osobowych. Sekwencyjne głosowanie parami: głosowanie szczerze i wyrafinowane; metoda głosowania nie podatna na manipulacje strategiczne; wady demokracji. Dylemat więźnia n-osobowego, przykłady z ekonomii i sportu. Gra "Dividethe-Dollar": racjonalność indywidualna i zbiorowa. Teorie rozwiązań dla gier n-osobowych: teoria zestawów stabilnych i wartość Shapleya.</p> <p>Two-person zero-sum games. The concept of the game, the matrix form of the game, strategy, dominant strategy, active and inactive strategy, saddle point, mixed strategy, equalizing strategy, the solution of the game. Minimax theorem. Extensive form: game trees, information sets, games with perfect information, tree pruning technique, competitive decision making. Two-person non-zero-sum games. The concept of the aim in non-zero-sum game. Non-cooperative solutions: Nash equilibria in pure and mixed strategies, prudential and counter-prudential strategies. The Prisoner's Dilemma: Pareto-optimal solutions, games solvable in the strict sense, repeated Prisoner's Dilemma, loyalty, betrayal, trust and suspicion, prediction of a possible actions of rational agent. Communication in the game and the strategic moves: commitments, threats, promises, evolutionarily stable strategies. Cooperation in the game: the concept of the favorite player, the status quo point (negotiations fail), the negotiation set. The axiomatic definition of a "fair arbitration" and Nash's theorem. Methods for determining the status quo point (security levels, optimal threat strategies). Applications of Nash arbitration scheme in negotiations between workers and employer, and in the duopoly problem: forecasting and modeling scenes. N-person games. The concept of n-person game, a game in characteristic function form, coalitions in n-person games. Sequential pairwise voting: sincere and sophisticated voting; voting method non-vulnerable to strategic manipulation; defects of democracy. The n-person Prisoner's Dilemma, examples from economics and sport. The Dividethe-Dollar game: individual and collective rationality. A solutions theories for n-person games: theory of stable sets and the Shapley value.</p>
84.	Introduction to Intuitionistic Logic	<p>Temat seminarium koncentruje się na jednej z najważniejszych nieklasycznych logik - logice intuicyjnej. Tłem filozoficznym tej logiki jest tzw. konstruktywizm - kierunek w filozofii matematyki opracowany przez holenderskiego matematyka Jana Brouwera w latach dwudziestych XX wieku. Podstawową ideą Brouwera jest konieczność wskazania ("skonstruowania") obiektu matematycznego, aby udowodnić jego istnienie. Innymi słowy, jeśli</p>

		<p>pokażemy, że stwierdzenie "obiekt x nie istnieje" jest fałszywe, to nie możemy stwierdzić, że stwierdzenie "x istnieje" jest prawdziwe. Program konstrukttywizmu jest bardzo restrykcyjny i niezgodny z wieloma teoriami matematycznymi, zwłaszcza abstrakcyjnymi, takimi jak teoria zbiorów, topologia, algebra itd. Na seminarium omawiamy podstawowe założenia filozofii konstrukttywizmu oraz przedstawiamy składnię i semantykę intuicyjnej logiki propozycji. Głównym celem kursu jest przekazanie studentom teoretycznego pojęcia tautologii intuicyjnej oraz praktycznych metod nowoczesnej semantyki logicznej pomocnych przy podejmowaniu decyzji, czy dana formuła jest tautologią intuicyjną. Główne tematy: Logika klasyczna versus filozofia Jana Brouwera. Dowody niekonstrukttywne. Język logiki intuicyjnej i systemu INT. Pojęcie dowodu formalnego w INT, pojęcie spójnego zbioru zdań, pojęcie pełnego zbioru zdań. Twierdzenie dedukcyjne dla INT. Kripke semantyka. Pojęcie tautologii w systemie INT. Model kanoniczny i twierdzenie o kompletności dla INT. Logika intuicyjna a logika klasyczna: Tłumaczenie Goedela. Twierdzenie Goedela o braku skończonej odpowiedniej matrycy dla INT. Logika pośrednia, właściwość dysjunktion, właściwość Halldena.</p> <p>The topic of the seminar focuses on the one of the most important non-classical logics—intuitionistic logic. The philosophical background of this logic is so-called constructivism— a direction in the philosophy of mathematics developed by a Dutch mathematician Jan Brouwer in the twenties of the twentieth century. The fundamental Brouwer’s idea is that it is necessary to point out (“to construct”) a mathematical object to prove that it exists. In other words, if we show that the statement “the object x does not exist” is false, we then cannot conclude that the statement “x exists” is true. The program of constructivism is very restrictive and incompatible with many mathematical theories, especially the abstract ones, such as set theory, topology, algebra etc. On the seminar we discuss basic assumptions of the philosophy of constructivism, and present the syntax and the semantics of intuitionistic propositional logic. The course’s main target is to provide the students with the theoretical notion of an intuitionistic tautology, and practical methods of a modern logical semantics helpful for deciding whether a given formula is an intuitionistic tautology. Main topics: Classical logic versus the philosophy of Jan Brouwer. Non-constructive proofs. The language of intuitionistic logic and the system INT. The notion of formal proof in INT, the notion of a consistent set of sentences, the notion of a complete set of sentences. Deduction theorem for INT. Kripke semantics. The notion of a tautology of INT. The canonical model and the completeness theorem for INT. Intuitionistic logic versus classical logic: Goedel translation. Goedel’s theorem on the lack of a finite adequate matrix for INT. Intermediate logics, disjunction property, Hallden property.</p>
85.	Introduction to Martin Heidegger’s Being and Time	<p>W trakcie kursu studenci zapoznają się z podstawowymi kategoriami (egzystencjami) "Bycia i czasu". Kurs obejmuje następujące treści: Wprowadzenie do zajęć, wyjaśnienie metody pracy i charakterystyka specyfiki myśli Martina Heideggera na tle podstawowych informacji o jego biografii. Potrzeba postawienia pytania o bycie i struktura pytania. Metoda fenomenologiczna.</p>

		<p>Struktura bycia-w-świecie. Światowość świata. Przestrzenność jestestwa. Współbycie, bycie sobą i Się. Położenie. Rozumienie. Mowa. Upadanie jestestwa. Troska. Prawda jako nieskrytość. Bycie-ku-śmierci. Sumienie i wina.</p> <p>Students make themselves acquainted with basic categories (existentials) of "Being and Time". The course introduces following subject matters: introduction to the course, explaining of the method of work and a characterization of specificity of Martin Heidegger's thought. A need to ask a question of being and a structure of question. Phenomenological method. Structure of being-in-the-world. The Worldliness of the world. Spatiality of Dasein. Being-with, Self and the "They". Attunement. Understanding. Speech. Falling prey of Dasein. The care. Truth as unconcealment. Being-toward-death. Conscience and Guilt.</p>
86.	Introduction to Philosophy of Art	<p>Celem kursu jest dostarczenie wiedzy o filozofii sztuki (jej przedmiocie, tezy, podejściach itp.) oraz umożliwienie studentowi rozpoznawania i definiowania problemów filozoficzno-artystycznych. Student doskonali również umiejętności czytania i analizowania tekstów filozoficznych. Rozwija i doskonali umiejętność krytykowania stanowisk filozoficznych, a także rozwija umiejętność formułowania własnych wykształconych stanowisk w zakresie zagadnień filozoficzno-artystycznych, takich jak: istotne kategorie filozofii sztuki (naśladownictwo, reprezentacja, ekspresja i forma); naśladownictwo teorii sztuki, neoprezentacyjna teoria sztuki; ekspresjonistyczna teoria sztuki; formalistyczna teoria sztuki itp. Będzie w stanie dostrzec różnicę między filozofią sztuki a krytyką sztuki (istotą sztuki i jej wartościami).</p> <p>The aim of the course is to deliver knowledge of the philosophy of art (its subject-matter, thesis, approaches, etc.) and let a student recognize and define philosophical-artistic problems. Students will also improve their ability to read and analyze philosophical texts. She/he will develop and refine the ability to offer criticism of philosophical positions, and will develop the ability to form their own educated positions on philosophical-artistic issues, such as: the essential categories of philosophy of art (imitation, representation, expression and form); the imitational theory of art, the neo-representational theory of art; the expressionist theory of art; the formalist theory of art, etc. She/ he will be able to see the difference between the philosophy of art and the art criticism (the essence of art and its values).</p>
87.	Jan Patočka: heretycka filozofia	<p>Celem kursu jest przedstawienie panoramy myśli Jana Patočki, ucznia Edmunda Husserla i najważniejszego współczesnego myśliciela czeskiego. Punktem wyjścia jest lektura <i>Heretyckich esejów z filozofii historii</i>, co pozwalana na uchwycenie szczególnego historiozoficznego spojrzenia czeskiego filozofia na problem dziejów ze szczególnym uwzględnieniem Europy. Stanowi to również dogodny punkt wyjścia do przywołania innych tekstów Patočki. Omawiane zagadnienia obejmują m.in. zagadnienie wojny jako sytuacji kulturowej z odniesieniem do totalitaryzmów: komunistycznego i nazistowskiego, pytanie o wolność w wymiarze zarówno indywidualnym, jak i politycznym, zagadnienie świata przeżywanego, kwestię redukcji fenomenologicznej i <i>epoché</i>.</p>

88.	Jednostka i społeczeństwo w amerykańskiej psychoanalizie kulturowej	Zajęcia poświęcone są prezentacji wymiaru myśli społecznej w wielonurtowości psychoanalizy i neopsychoanalizy. Nurty te formułują obronę statusu jednostki we współczesnych społeczeństwach, krytykę społeczną i próby rozwiązania problemów życia społecznego w oparciu o samowiedzę człowieka oraz, w przypadku E. Fromma, o koncepcję utopijną. Punktem wyjścia psychoanalitycznego myślenia o jednostce i jej społeczeństwie jest nakreślenie ogólnej, filozoficznej i psychologicznej koncepcji człowieka, pojęcie charakteru społecznego, wymiaru społecznego i zbiorowego nieświadomości. W odwołaniu do tych rozstrzygnięć następuje analiza problemów psychologii społecznej i politycznej, takich jak problem przywództwa, stereotypu, zniekształceń poznawczych, autorytaryzmu, konformizmu, konfliktowości, nazizmu oraz państwa masowego. W ramach zajęć następuje przedstawienie, w jaki sposób na bazie założeń filozoficznych dotyczących koncepcji człowieka, funkcjonowania nieświadomości, wymiarów społecznych funkcjonowania człowieka dochodzi do nałożenia się na siebie wymiaru psychologicznego i filozoficznego koncepcji.
89.	Język i znaczenie	1. Koncepcja znaku Charlesa Sandersa Peirce'a i podstawy współczesnej semiotyki, 2. Sens a znaczenie. Semantyka Gottloba Fregego; 3. Edmund Husserl i fenomenologiczna analiza znaczenia; 4. Relacja między językiem i światem w <i>Traktacie...</i> Ludwika Wittgensteina; 5. Krytyka asocjacionistycznej i konotacyjnej teorii znaczenia oraz koncepcja pragmatyczna Kazimierza Ajdukiewicza; 6. Semantyczna koncepcja prawdy Alfreda Tarskiego; 7. Implikatura i maksymy konwersacyjne Herberta P. Grice'a; 8. Światy możliwe i koncepcja ścisłego oznaczania Saula Kripkego.
90.	Katedra gotycka jako projekt teologiczno-estetyczny	Kurs ma charakter wprowadzenia do najbardziej podstawowych zagadnień związanych z kulturą artystyczną średniowiecza. W trakcie wykładu nacisk zostanie położony, po pierwsze, na analizę postaw estetycznych związanych z obowiązującymi doktrynami metafizycznymi. Wybrane zagadnienia kursu to: dostarczenie usystematyzowanej wiedzy za zakresu kultury artystycznej i sztuki średniowiecznej, a także podstawowych kierunków badań nad tym okresem.
91.	Kim jest człowiek? wedle Fiodora Dostojewskiego	Celem zajęć jest analiza twórczości F. Dostojewskiego w kontekście pytania antropologii filozoficznej „kim jest człowiek?” Podjęte zostaną następujące zagadnienia: człowiek i wolność; człowiek i idea; człowiek między Ja i Ty; etyka nakazu i etyka miłości; człowiek i teodycea; humanizm, antyhumanizm i posthumanizm.
92.	Koncepcja „creatio ex nihilo” w myśli Apologetów greckich II w.	Zajęcia mają na celu przedstawienie w sposób uporządkowany wedle kryteriów historycznych i częściowo systematycznych głównych nurtów filozofii starożytnej, które podnoszą kwestię twórczej funkcji <i>arche/archai</i> i mają bezpośredni lub pośredni wpływ na postać pierwszych nurtów filozofii (teologii filozoficznej) wczesnochrześcijańskiej. Analizowane i dyskutowane są pisma pierwszych chrześcijańskich Apologetów (Arystydesa z Aten, Justyna Męczennika, Tacjana Syryjczyka, Atenagorasa z Aten i Teofila z Antiochii) podnoszących kwestię stwórczej funkcji Boga. Na podstawie tekstów źródłowych Apologetów greckich II w. przedkładane są

		główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty za stworzeniem świata i człowieka. Dyskutowane są także związki i zależności między różnymi nurtami, poglądami i tezami, a także pewne odniesienia problematyki filozofii starożytnej (greckiej i wczesnochrześcijańskiej) do współczesnych dyskusji w obrębie nauk teologicznych i filozofii.
93.	Koncepcja bytu myślnego w ujęciu Marcina Śmigleckiego	Zagadnienie bytu myślnego resp. pozornego, szkotyzm i tzw. pluralizm egzystencjalny vs. nominalizm i odróżnienie tego, co realne, mającego korelat w świecie fizycznym od tego, co pozorne, mającego jedyne swoje źródło i podstawę swojej realności w umyśle. Tekst Śmigleckiego, powszechnie znany w literaturze przedmiotu, jest jednym z najważniejszych w dziejach ontologii bytu myślnego.
94.	Koncepcje wzniosłości: Pseudo-Longinos, Kant, Adorno, Lyotard	Zajęcia będą służyły z jednej strony: rekonstrukcji poglądów autorów wymienionych w tytule; z drugiej: wspólnym poszukiwaniom egzemplifikacji, w których pewne elementy teorii mogłyby służyć pomocą w trakcie interpretacji dzieł plastycznych, literackich, muzycznych; z trzeciej: komparatystycznemu zestawieniu wszystkich, z próbą wskazania słabych i mocnych stron każdej koncepcji oraz ich historycznych i ahistorycznych aspektów.
95.	Krytyka religii od Kanta do Marksa	Zajęcia mają na celu analizę fenomenu krytyki religii w filozofii niemieckiej XVIII i XIX w. W związku z tym będą omawiane kwestie genezy krytyki religii, jaka wykształciła się w niemieckiej debacie filozoficzno-religijnej, zwłaszcza w tzw. szkole historyczno-krytycznej (Reimarus, Lessing) i swoje apogeum uzyskała w latach czterdziestych XIX w. u Feuerbacha, Bauera i Marksa. Omawiane są następujące kwestie szczegółowe: Kant i proces demitologizacji religii. Życie Jezusa według Reimarus, Hegla, Schopenhauera i Straussa. Spory religijne jako substytut sporu światopoglądowego i politycznego. Krytyka racjonalnej teologii – Schopenhauer. „Wykłady o istocie religii” Feuerbacha. Religia jako „opium ludu”.
96.	Kryzys wielokulturowości	Student będzie miał możliwość zapoznania się z (i nabycia umiejętności poprawnego posługiwania się) tak trudnymi – zagrożonymi ze strony zabiegów ideologicznych nastawionych przede wszystkim na „polityczne katharsis”, a nie na pogłębianie wiedzy (J-P. Brodeur, M. Wieviorka) – kategoriami jak „rasizm kulturowy”, urasowanie, esencjalizacja, kulturalizm, hegemonia kulturowa, islamofobia, judeofobia, etnობjstwo czy panika moralna w obliczu odmienności. Najistotniejsze cele praktyczne prezentowanych tu zajęć to: zdobycie wiedzy umożliwiającej identyfikowanie oraz badanie natury przesądów, uprzedzeń czy stereotypów rasistowskich (uchwycenie ich wagi); planowanie i organizacja (w ramach oddzielnych projektów inter- czy multidyscyplinarnych, jak i działań poza-akademickich) inicjatyw i przedsięwzięć antyrasistowskich.
97.	Kultura masowa – krytyki filozoficzne. „Człowiek masowy” i jego kultura	Formowaniu się kultury masowej, zjawiska umasowienia, społeczeństwa masowego towarzyszyły w myśli europejskiej i amerykańskiej rozliczne krytyki zmierzające często do wskazywania ich związku z totalitaryzmem, załamywaniem się „kultury prawdziwej” (wysokiej). Celem zajęć jest przedstawienie czynników warunkujących powstanie kultury

		masowej (A. Kłoskowska, J. Storey, M. Krajewski), socjologicznych definicji, relacji kultury masowej i kultury popularnej, komercjalizacji kultury, wyodrębnieniu kryteriów masowości kultury, jej cech głównych, ocen negatywnych i pozytywnych oraz wskazanie na podobieństwa i różnice w europejskich (szkoła frankfurcka, psychoanaliza; „człowiek masowy”, „człowiek jednowymiarowy”, „osobowość merkantylna”, „homo consumens”) i amerykańskich jej krytykach.
98.	Lektura G.W. Leibniza „Rozprawy metafizycznej”	Celem konwersatorium jest zapoznanie uczestników z jednym z najważniejszych tekstów metafizyki XVII wieku. W szczególności z jego głównymi twierdzeniami dotyczącymi: natury poznania, wolności, prawdy i porządku (racjonalności) świata. Punkt ciężki konwersatorium spoczywa na przyswajaniu podstawowych pojęć metafizyki Leibniza, jak: monada, harmonia, prawda, determinacja i in. Analiza obejmuje krytykę immanentną i transcendentną. Pierwsza dotyczy warstwy językowo-pojęciowej i doktrynalnej, druga – filozoficzno-światopoglądowego kontekstu ery baroku.
99.	Lektura R. Descartesa „Medytacji o pierwszej filozofii”	Zasadniczym celem konwersatorium jest zapoznanie się z poznaniem głównych tez ojca nowożytnej filozofii – Kartezjusza, ale także jej specyfiki na tle tradycji (scholastyka) oraz jemu współczesnych. W szczególności poznanie specyfiki Kartezjuszowej terminologii oraz różnorakich: teologicznych, epistemologicznych i metafizycznych presupozycji. Głównym tematem konwersatorium jest podjęcie głównych zagadnień nowożytnej epistemologii, do których należy kwestia pewności poznania, ale także jego prawdziwości i adekwatności oraz przyczyny powstawania błędów naszego poznania. Osobnym obszarem proponowanego konwersatorium jest obszar Kartezjuszowej metafizyki, w szczególności podjęcie takich zagadnień, jak bytowy i epistemologiczny status Boga oraz kwestia metafizycznych podstaw naszego poznania.
100.	Liberalizm i komunitaryzm we współczesnej filozofii polityki	Zajęcia mają na celu zapoznanie studentów z podstawowymi twierdzeniami liberalizmu jako filozofii społecznej i filozofii moralnej oraz zarysem historycznej zmienności tej doktryny. Następnie Studenci zapoznają się z krytyką rozmaitych stanowisk i koncepcji charakterystycznych dla liberalizmu z punktu widzenia nurtu komunitarnej filozofii społecznej i moralnej. Wykład treści dotyczących antyliberalnej filozofii komunitaryzmu obejmuje zapoznanie studenta z ideami wspólnotowymi Alasdaira MacIntyre’a, holistycznym indywidualizmem i krytyką negatywnej koncepcji wolności Charlesa Taylora, oraz ideami Michaela Sandela i Michaela Walzera.
101.	Megalomania narodowa: kontekst filozoficzny	Zajęcia poświęcone będą rozumieniu narodu i tożsamości narodowej. Pytać będziemy o naród jako wspólnotę. O różnicę między megalomanią narodową a słuszną dumą narodową. Śledzić będziemy relacje między megalomanią narodową a słuszną dumą narodową w polskiej kulturze i filozofii. Pytać będziemy czy dziś możliwa jest jeszcze słuszną dumą narodową.

102.	Methodology of Social Science: A Theoretical and Historical Perspective	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z najważniejszymi stanowiskami w metodologii nauk społecznych. Ekspozycja zagadnień przyjmuje perspektywę teoretyczną i historyczną, mającą na celu ukazanie wewnętrznego dynamizmu filozoficznych debat na temat metody w naukach przyrodniczych i społecznych. Zajęcia podkreślają dialektyczną naturę filozoficznego dyskursu na temat metody. Dobór lektur ma na celu wykazanie, w jaki sposób ideał wiedzy Bacona-Kartezjusza spotkał się z opozycją w idei wiedzy Vico i jak podobna dialektyka oznaczała późniejsze zmiany. Zajęcia prezentują różnorodne poglądy ukształtowane w opozycji do pozytywistycznego paradygmatu wiedzy naukowej, który można interpretować jako ucieleśnienie i realizację celów poznawczych Bacona-Kartezjusza.</p> <p>The purpose of the course is to acquaint students with most important approaches in the methodology of social sciences. The course adopts a historical perspective aiming to show the internal dynamism of the philosophical debates on the method in natural and social sciences. The course stresses the dialectical nature of the philosophical discourse on method. The readings are selected to show how the Baconian-Cartesian ideal of knowledge has met its opposition in the Vico's ideal of knowledge, and how similar dialectics marked the subsequent developments. The course is focused on presentation of a variety views opposed to the positivist paradigm of scientific knowledge, which may be interpreted as an embodiment and implementation of the Bacon-Descartes epistemological ideal.</p>
103.	Metodologia nauk humanistycznych i społecznych	<p>Główne stanowiska metodologiczne występujące we współczesnych naukach humanistycznych i społecznych: empiryzm, pragmatyzm, hermeneutyka, socjologia wiedzy, podejście semiotyczne, historyczne, psychoanalityczne, strukturalistyczne, dekonstrukcyjne. Analiza głównych sporów metodologicznych: modernizm-postmodernizm, racjonalizm krytyczny-krytyka ideologii, hermeneutyka-dekonstrukcja, spór o „Oświecenie”.</p>
104.	Metodologiczne i filozoficzne problemy współczesnych nauk przyrodniczych – wybrane zagadnienia	<p>Celem zajęć jest dyskusja wybranych zagadnień współczesnych nauk przyrodniczych prowadzona z intencją ukazania obecności towarzyszącej im problematyki filozoficznej oraz występowania dalekich od oczywistości rozstrzygnięć metodologicznych. W ramach <i>Wprowadzenia</i> przypomniane zostaną krótko historyczne odpowiedzi na pytanie o relację nauki i filozofii, w tym także ugruntowany w myśli współczesnej pogląd o <i>nienaukowym fundamencie nauki</i>. Do ważniejszych omawianych problemów wybranych z różnych dyscyplin naukowych należą: (1) W obrębie kosmologii problem tzw. osobliwości początkowej w modelu standardowym, jego filozoficzne i światopoglądowe interpretacje oraz kwestia statusu zasady antropicznej (- w wersji słabej i silnej). (2) W mechanice kwantowej: filozoficzne konsekwencje zasady nieoznaczoności W. Heisenberga; a także problem nieintuicyjności aparatu pojęciowego mechaniki kwantowej. (3) W naukach biologicznych dwie grupy problemów: (a) naturalizm jako program badań w ewolucjonizmie Darwinowskim; status naturalizmu i antynaturalizmu we współczesnych badaniach naukowych; (b) metodologiczne interpretacje kontrowersji ewolucjonizm-kreacjonizm. (4) Zagadnienie matematyczności przyrody oraz problem istnienia</p>

		granicy stosowania metod matematycznych w badaniach naukowych.
105.	Michel Foucault's Archeology of Knowledge and Human Science	Michel Foucault constructed the complex method of analysis of knowledge and culture as systems. His theory (in the specific meaning connected only with his perspective) is strongly influenced by the thought of his predecessors and masters: Gaston Bachelard and Georges Canguihem. Foucault put under scrutiny the genealogy of key terms (exploring the epistemological brakes). In the same time, he worked with artefacts (using the tools of archaeological investigation). In this way, he formed the universal method of analysis of any cultural phenomenon or process. Although the starting point for his perspective lays in structuralism, he managed to escape from the ontological trap (and epistemological fault) of this philosophical and scientific current. The main point of the class is to understand Foucault's <i>theory</i> and assimilate his methods and to put them in use (in the practice of students' own exploration of culture).
106.	Między lojalnością a wiernością – głos Stanisława Orzechowskiego	Podczas zajęć będziemy próbowali ustalić cienką czerwoną linię między lojalnością a wiernością. Materiałem będą dla nas dzieła Stanisława Orzechowskiego: <i>Policyja królestwa polskiego; List do Jana Franciszka Commendoniego o sobie samym; Mowa żałobna, jaką Stanisław Orzechowski z Rusi wygłosił do szlachty polskiej na pogrzebie Zygmunta Jagiellończyka, Króla polskiego</i> . Będziemy je czytać na tle XVI wiecznej literatury polskiej.
107.	Między wirtualnością a immersją: estetyka nowych mediów	Celem przedmiotu jest zaprezentowanie głównych zagadnień z zakresu estetyki nowych mediów ze szczególnym uwzględnieniem związków mediów elektronicznych ze sztuką, z wartościowaniem dzieł sztuki, a także z oddziaływaniem sztuki na sferę kultury. Kurs składa się z części metodologicznej, w której analizuje się historyczne kształtowanie się estetyki estetyki wirtualności,. W trakcie kursu studenci zapoznają się z wymiarem teoretyczno-estetycznym tworzenia środowisk wirtualnych. Część ta obejmie następujące zagadnienia: Definicje i klasyfikacje światów wirtualnych. W trakcie kursu przybliżone zostaje zjawisko immersji, fizjologia i psychologia percepcji, oraz implikacje estetyczne nowego tworzywa sztuki a także główne pojęcia z zakresu ontoelektroniki i metafizyki bytów elektronicznych.
108.	Mimesis, iluzja, wyobrażenie. W kręgu pojęć estetycznych	Mimesis, iluzja, wyobrażenie. W kręgu pojęć estetycznych. Treści programowe: Kurs ma charakter wprowadzenia do najbardziej podstawowych zagadnień estetyki nowych mediów. W trakcie wykładu nacisk zostanie położony, po pierwsze, na analizę znaczeniową podstawowych pojęć estetycznych związanych z użyciem mediów elektronicznych, po drugie zaś – na analizę postaw estetycznych, głównie na kwestie związane z odbiorem (interaktywność). Wybrane zagadnienia: problem ontologii dzieła sztuki w dobie nowych mediów, relacja twórca - odbiorca, tworzywo sztuki technologie związane z wirtualną rzeczywistością, zagadnienie elektronicznej antroposfery, zagadnienie naśladowania i symulacji, telematyckość itd.

109.	Mit i magia w wybranych ujęciach antropologicznych	Przedmiot odnosi się do przedstawienia i analizy specyfiki ujęć antropologicznych, wyodrębniania się różnych subdyscyplin antropologii i ich różnych przedmiotów zainteresowań. Jednymi z bardzo wczesnych takich przedmiotów stawały się formy życia w społeczeństwie i kulturze tradycyjnej wraz z ich osadzeniem w micie i bardzo częstym powiązaniu z magią. Można te związki śledzić m.in. w pracach E. Tylora, J. Frazera, L. Lévy-Bruhla, czy też B. Malinowskiego oraz wielu innych. W ramach pewnych perspektyw badawczych formułują one częściowo różne, a częściowo pokrewne ujęcia mitu, jego funkcji, związku z innymi zjawiskami, z którymi występuje w kulturach oraz koncepcje jego związku z magią.
110.	Modernizm w filozofii i w sztukach	Kurs, podczas którego dyskutowane będą filozoficzne założenia modernizmu i postmodernizmu w sztukach wizualnych. W porządku chronologicznym omawiający historię modernistycznego pojęcia formy w malarstwie w relacji do klasycznych kategorii ekspresji i mimesis (impresjonizm, postimpresjonizm, symbolizm, awangardy pierwszej połowy XXw.) oraz postmodernistyczne idee gry i apropiacji (sztuka i literatura postmodernizmu, sztuka zawłaszczeniowa, kamp).
111.	Myśl filozoficzna Cypriana Kamila Norwida	Celem zajęć jest poznanie poglądów filozoficznych wielkiego poety polskiego romantyzmu – Norwida na tle rodzimej i obcej myśli filozoficznej. Zajęcia są cennym uzupełnieniem i pogłębieniem wiedzy na temat filozofii XIX w. Uwrażliwiają także na obecność treści filozoficznych w działach literatury romantycznej. Treści programowe: (1) źródła romantycznego historyzmu, (2) spór romantyków z klasykami o stosunek do tradycji, (3) filozofia romantyków, mesjanizm, filozofia narodowa (Cieszkowski, Mickiewicz, Krasiński) – ustalenia pojęciowe, (4) Norwid jako świadek filozofii – poeta wobec tradycji filozoficznej, (5) Norwid – „poeta historii”, „poeta ruin”. Koncepcja przeszłości, (6) Norwidowska periodyzacja dziejów – między metafizyką a dialektyką, (7) dziejowe znaczenie sztuki (twórczości) i pracy.
112.	Myśl Wschodu w idealizmie niemieckim	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z problematyką recepcji myśli Wschodu w idealizmie niemieckim, tzn. w okresie schyłku XVIII w. i początków XIX w. oraz analiza konsekwencji filozoficznych, jakie wynikały z tego zderzenia z całkowicie odmienną konceptualizacją człowieka i świata. Punktem wyjścia jest Leibniz i jego fascynacja filozofia chińską. W dalszej kolejności będą omawiane następujące problemy: Kant i religie Wschodu. Estetyka Wschodu i Zachodu – Herder. Wokół <i>Sakuntali</i> Kalidasa – Forster, Goethe, Herder. Schlegel – <i>Über die Sprache und Weisheit der Inder</i> . Początki filozoficznej interpretacji buddyzmu – Schopenhauer i Krause. Od samsary do nirwany – <i>Świat jako wola i przedstawienie</i> .
113.	Myślenie według wartości z Józefem Tischnerem	Celem kursu jest przedstawienie podstawowych zagadnień Tischnerowskiej filozofii ze szczególnym akcentem na myślenie wartości. Omawiane treści obejmują m.in.: spór z tomizmem, spór z Heideggerem, pytanie o źródłowe doświadczenie etyczne, relację z Innym, relację doświadczenia agatologicznego i doświadczenia aksjologicznego, rolę wolności, filozofię ludzkiego dramatu, etykę solidarności.

114.	Myth and Symbolical Thought	<p>Na treść społeczno-psychologicznych i filozoficznych koncepcji mitu składa się przedstawienie koncepcji mitu w różnych perspektywach i definicjach: religijnej, filozoficznej, antropologicznej, socjologicznej i psychologicznej; badanie filozofii współczesnej (E. Cassirer, P. Ricoeur), funkcjonalistycznej (Malinowski), psychologicznej (L. Lévy-Bruhl, S. Freud, CG Jung), strukturalistycznej (C. Lévi-Strauss), związanej z strukturalizmem (R. Barthes) i antropologicznej (G. Durand) obejmuje mit; przedstawienie aktywności i "obecności" mitu (R. Barthes, L. Kołakowski) ułatwia zrozumienie złożoności relacji mitu i filozofii; jego dziedzictwa w filozofii, ich zmagania, "de-mytyzacji", jego znaczenia i "mitycznej myśli" cech demarkacyjnych; porównanie pojęć mitu, definicji podstawowych pojęć, relacji między nimi a współczesnymi interpretacjami mitów; krytyczna refleksja nad pojęciami mitu, ujawnienie problemu "de-metyzacji", relacji między mitem a ideologią, problem redukcjonizmu w badaniach nad mitem i ograniczeń różnych perspektyw badawczych; rekonstrukcja wartości w dwudziestowiecznych zainteresowaniach mitem i "odkryciem mitu".</p> <p>The content of socio-psychological and philosophical conceptions of the myth is composed of: Presentation of the concept of myth in different perspectives and definitions: in religious, philosophical, anthropological, sociological and psychological ones. The survey of contemporary philosophy (E. Cassirer, P. Ricoeur), functionalist (Malinowski), psychological (L. Lévy-Bruhl, S. Freud, CG Jung), structuralist (C. Lévi-Strauss), related with structuralism (R. Barthes) and anthropological (G. Durand) grasps myth. The presentation of activity and the "presence" of the myth (R. Barthes, L. Kolakowski) to facilitate the understanding the complexity of the relationship of myth and philosophy; its heritage in philosophy, their struggle, "de-mythization", its the significance and "mythical thought" features of demarcation. The comparison of the conceptions of myth, definitions of basic concepts, relationships between them and the contemporary interpretations of myths. The critical reflection of the concepts of myth, the revealing the problem of "de-mythization", relationship between myth and ideology, problem o reductionism in myth research and limitations of different research perspectives. The reconstruction of values in the twentieth century interests in myth and the "discovery of myth."</p>
115.	Natura ludzka w świetle filozofii człowieka i nauk o zdrowiu	<p>Na zajęciach podejmowana jest problematyka w obszarze wyszczególnionych niżej dyscyplin filozofii oraz dziedzin wiedzy szczegółowej. Realizowany model poznania odnosi się do wiedzy zintegrowanej oraz interdyscyplinarnej, zatem sam proces edukacyjny polega na aktywności „operacyjno-heurystycznej” studenta (w przeciwieństwie do poznania „kontenerowego” – polegającego na gromadzeniu informacji). Poznanie i dyskusje oraz samodzielna praca pisarska sprzyjają rozwijaniu naukowej wyobraźni, pokonywaniu stereotypów, rozwiązywaniu problemów społecznych, odkrywczości, konwersji języków i integrowaniu wiedzy, naukowej twórczości. Problematyka zajęć obejmuje: metodologię nauk zintegrowanych (Zawartość treściowa pojęć: „choroba”, „zdrowie”, „ochrona”: K. Dąbrowski; Neopozytywistyczny paradygmat medycyny: R. Virchow, K. Rokitansky); nauki społeczne (Idee zdrowego</p>

		społeczeństwa: E. Fromm); personalizm (Personalizacja medycyny: J. Aleksandrowicz); fenomenologię (Wartość życia i zdrowia: M. Scheler); witalizm (Normalne i patologiczne: G. Canguilhem); psychiatrię aksjologiczną (Współczesna wizja człowieka a interpretacja lęku: A. Kępiński, J. Mitarski); psychoanalizę (Opór pacjenta: Z. Freud, A. Dubik); ekofilozofię (Sumienie ekologiczne: H. Skolimowski, J. Aleksandrowicz); etykę (Etyczny kierunek myślenia prozdrowotnego – diagnostyka prenatalna: S. Bevely); transgresję (Kierunki transformacji człowieka: J. Krishnamurti, J. Koziński, E. Fromm); waleologię (Wzmacnianie i potęgowanie zdrowia: E. Bulicz, I. Muravov).
116.	Neokantyzm	Tematem zajęć będzie badanie wpływu i analiza zmian, jakim uległy kantowskie projekty filozoficzne w rozprawach inspirowanych myślą Królewieckiego Geniusza. Zgodnie z sugestią Windelbanda mówiącego, iż „zrozumieć Kanta, to wykroczyć poza Kanta”, przedmiotem zajęć będą wiodące teksty neokantystów, ponieważ myśl tak zawiła jak Kantowska, można oczywiście rozumieć i rozwijać na różnorodne sposoby. Próby tropienia dróg neokantyzmu będą się przede wszystkim wiązały z analizą wykorzystywania filozofii Kanta na różnorodnych obszarach badań: teoriopoznawczych, metafizycznych, kulturotwórczych, etycznych. Omawiane będą m.in. następujące zagadnienia: metoda krytyczna i stosunek psychologii do filozofii, możliwość teorii poznania, metoda sokratyczna w filozofii krytycznej, język i budowa świata przedmiotowego.
117.	O sztuce życia	Zajęcia poświęcone będą poszukiwaniu zarówno w tradycji filozoficznej jak i w obrębie współczesnego namysłu filozoficznego a w szczególności etycznego wskazówek, które pozwolą sformułować odpowiedź na pytanie: Jak żyć. Będziemy stawiali powyższe pytanie <i>Etyce nikomachejskiej</i> Arystotelesa, <i>Listowi do Menoikeusa</i> Epikura, <i>Encheiridionowi</i> Epikteta, <i>Rozmyślaniom</i> Marka Aureliusza, <i>Całości i nieskończoności</i> Levinasa. Przewodnikiem w lekturze będzie w pierwszym rzędzie myśl Piera Hadot o filozofii jako duchowym ćwiczeniu. Będziemy mieli także na uwadze badanie Jacka Filka nad etyką jako pierwszą filozofią.
118.	Od modernizmu do postmodernizmu	Zacznijemy od różnych sposobów rozumienia modernizmu i jego znaczenia, jako pewnej mocnej cezury w historii kultury - w tym filozofii - cywilizacji europejskiej. Postmodernizm spróbujemy przedstawić z dwóch różnych strony, z jednej strony: jako późny modernizm, a z drugiej: jako antymodernizm. Główną kanwą będą wybrane fragmenty tekstów: Maxa Webera, Wofganga Welscha, Jurgena Habermasa, Jeana Baudrillarda, Richarda Rorty'ego, Jeana Lyotarda oraz Hannah Arendt. Na zakończenie zestawimy trzy różne modele kultury: tradycyjny, modernistyczny i postmodernistyczny i spróbujemy podyskutować nad walorami i zagrożeniami związanym z wyborem każdego z nich.
119.	Odrodzenie Arystotelesowskiej teorii substancji we współczesnej metafizyce analitycznej	Zajęcia poświęcone są współczesnym próbom odnowienia metafizyki substancji w ramach szeroko rozumianego neoarystotelizmu w metafizyce analitycznej, oraz systematycznym relacjom, w jakich te próby pozostają do siebie nawzajem i do dawniejszych postaci arystotelizmu. Szczególną uwagę poświęca się trzem obszarom metafizyki substancji: (a)

		ujęciu substancji jako właściwej przyczyny sprawczej (problematyka 'agent causality' – E.J. Lowe, T. O'Connor); (b) mereologicznym aspektem substancjalizmu (w tym holistycznym interpretacjom Arystotelesa – T. Scaltsas, A. Marmodoro); (c) współczesnym wersjom hylemorfizmu (E.J. Lowe, M. Rea, T. Scaltsas, D. Oderberg).
120.	Ontologia czasu	Własności czasu; Podstawowe relacje czasowe; Problem obiektywności tensów (przeszłość, teraźniejszość i przyszłość); Fizykalne uzasadnienie „strzałki” czasu (problem entropii); Związek przyczynowy oraz inne rodzaje determinacji a „strzałka” czasu; Status ontyczny czasu (substancjalizm, atrybutywizm, relacjonizm, absolutyzm, relatywizm); Zagadnienie początku („stan osobliwy” w kosmologii); Nieskończoność czasowa i przestrzenna wszechświata; Fenomenologiczne podstawy idei czasu (rola pamięci w konstytucji idei czasu); Kwestia światów możliwych, problem ontologicznego znaczenia kategorii potencjalności; Różne typy przedmiotów czasowych; Zagadnienie zmienności bytu; Absolutność a względność czasu; Czas a ontyczne <i>novum</i> (zagadnienie emergencji);
121.	Ontologia złożoności	Zaprezentowane zostaną różne sposoby ujmowania złożoności jako fenomenu, z którym spotykamy się na każdym kroku. Analizowane będą różne definicje złożoności, istotny będzie kontekst nauk szczegółowych. Treści programowe mają służyć przedstawieniu szerokiej gamy problemów filozoficznych bezpośrednio związanych z pytaniem o złożoność: Wprowadzenie do problematyki złożoności; Możliwe definicje złożoności; kontekst nauk szczegółowych; Złożoność - aspekty epistemologiczne i ontologiczne; redukcjonizm i antyredukcjonizm; Emergencja i samoorganizacja; Ontologiczna analiza części i całości.
122.	Oświeceniowe polemiki wokół granic posłuszeństwa obywatelskiego	Konwersatorium dotyczyć będzie dyskusji wokół granic posłuszeństwa obywatelskiego, którą zapoczątkowali na łamach <i>Berlinische Monatsschrift</i> Johann Erich Biester i Justus Möser. Bezpośrednim jej powodem była sytuacja, która wytworzyła się w ówczesnej Europie po wydarzeniach Rewolucji francuskiej z roku 1789. Dyskutowano wówczas głównie na temat polityczno-społecznych jej skutków. W toku prowadzonych dysput filozoficznych pojawiła się potrzeba bliższego określenia zasad rządzących społeczeństwem obywatelskim i relacji między teorią a praktyką. Dyskusję na ten temat w roku 1790 na łamach <i>Berliner Monatsschrift</i> rozpoczyna wspomniany Justus Möser, podając bardzo oryginalną interpretację wspomnianych problemów w rozprawie <i>Über das Recht der Menschheit, als der Grund der neuen Französischen Konstitution</i> (1790). Do Mösera początkowo przyłączyli się August Wilhelm Rehberg ze swoimi <i>Untersuchungen über die französische Revolution</i> (1793) i Karl von Clauer przez publikację swoich <i>Noch ein Beitrag über das Recht der Menschheit</i> (1790). Nieco później dołączył do nich także Immanuel Kant. W roku 1793, dzięki staraniom Biestera, opublikował on w <i>Berlinische Monatsschrift</i> rozprawę <i>Über den Gemeinspruch: Das mag in der Theorie richtig sein, taugt aber nicht für die Praxis</i> . Kant podzielił swoją pracę na trzy części. Zamysł filozofa sprowadzał się zasadniczo do określenia problemu człowieka szlachetnego, szczęśliwego. Kant wyróżnia trzy jego jakości. Człowiek szlachetny to „1. człowiek prywatny, ale równocześnie człowiek

		<p>interesu; 2. mąż państwowy; 3. kosmopolita (lub obywatel świata)". Ponadto w kantowskim ujęciu znalazło się „odniesienie teorii do praktyki w trzech paragrafach: po pierwsze, w moralności w ogóle (ze względu na dobro każdego człowieka); po drugie, w polityce (ze względu na dobro państw); po trzecie, z kosmopolitycznego punktu widzenia (ze względu na dobro rodzaju ludzkiego w całości, a konkretnie o tyle, o ile w postępie ku temu dobru dostrzegamy jest on [jako obecny] w szeregu pokoleń wszystkich przyszłych czasów)". Dodajmy, iż pierwsza część rozprawy Kanta <i>O stosunku teorii do praktyki w moralności w ogóle</i> jest skierowana przeciw Garvemmu. Polemika ta to odpowiedź na opublikowaną przez Garvego w 1792 roku w <i>Versuche über verschiedene Gegenstände aus der Moral der Litteratur und Dem gesellschaftlichen Leben</i> rozprawę <i>Über die Geduld</i>.</p>
123.	Paradygmaty medycyny w dyskursie filozoficznym	<p>Na zajęciach podejmowane są zagadnienia dotyczące modeli medycyny i ochrony zdrowia w świetle refleksji filozoficznej. Projekt odnosi się do wiedzy zintegrowanej, interdyscyplinarnej. Proces uczenia się polega na aktywności „operacyjno-heurystycznej” studenta (w przeciwieństwie do poznania „kontenerowego” – polegającego na gromadzeniu informacji). Dyskusje oraz samodzielna praca pisarska sprzyjają rozwijaniu naukowej wyobraźni, pokonywaniu stereotypów, rozwiązywaniu problemów prozdrowotnych, odkrywczosci, konwersji języków i integrowaniu wiedzy, naukowej twórczości. Problematyka zajęć obejmuje: metodologię nauk zintegrowanych (Zawartość treściowa pojęć: „choroba”, „zdrowie”, „ochrona”: K. Dąbrowski; Neopozytywistyczny paradygmat medycyny: R. Virchow, K. Rokitansky); paradygmat medycyny społecznej (Idee zdrowego społeczeństwa: E. Fromm); paradygmat zdrowia subiektywnego (Personalizacja medycyny: J. Aleksandrowicz); paradygmat medycyny w fenomenologii (Samoistna wartość życia: M. Scheler); paradygmat witalistyczny (Normalne i patologiczne: G. Canguilhem); paradygmat psychiatryczny (Współczesna wizja człowieka a interpretacja lęku: A. Kępiński, J. Mitarski); paradygmat psychoanalityczny (Opór pacjenta: Z. Freud, A. Dubik); paradygmat ekofilozoficzny (Sumienie ekologiczne: H. Skolimowski, J. Aleksandrowicz); paradygmat medycyna a bioetyka (Etyczny kierunek myślenia prozdrowotnego – na przykładzie diagnostyki prenatalnej: S. Bevely); paradygmat medycyny w świetle transgresji (Kierunki transformacji człowieka: J. Krishnamurti, J. Koziński, E. Fromm); paradygmat medycyny w aspekcie waleologii (Wzmacnianie i potęgowanie zdrowia: E. Bulicz, I. Muravov); paradygmaty medycyny Dalekiego Wschodu (Buddyjska idea długowieczności: Konfucjusz, D. Rajd).</p>
124.	Philosophy of Communication	<p>Kurs będzie stanowił wprowadzenie do głównych tematów, podejść i zagadnień filozofii komunikacji. Bada odmienne historyczne i współczesne tradycje filozoficznych poszukiwań dotyczących języka, komunikacji, "działań komunikacyjnych", mediów itp. Kurs wprowadzi studentów w niektóre ogólne współczesne zagadnienia związane z przecięciami między komunikacją i tożsamością, społeczeństwem, polityką, kulturą i upowszechnianiem wiedzy. The course will provide an introduction to central themes, approaches and issues of philosophy</p>

		of communication. It explores the distinct historical and modern traditions of philosophical inquiry concerning language, communication, "communicative actions", media, etc. The course will also introduce students to some general contemporary issues related to intersections between communication and identity, society, politics, culture and dissemination of knowledge.
125.	Pierwsza filozofia historycznie i współcześnie	Zajęcia pochylają się nad pytaniem o istotę „pierwszości” filozofii i w filozofii, w tym o zagadnienie sensu wyrażenia „pierwsza filozofia”, czy o wskazanie właściwego przedmiotu filozofii pierwszej. Staramy się śledzić podobieństwa i różnice w obszarze filozofii pierwszej w jej różnych przejawach w dziejach i współcześnie. Omawiane są między innymi takie kwestie, jak: pytanie o arche u pierwszych filozofów, pytanie o wagę chronologicznej pierwszorazowości w określeniu „pierwsza filozofia”, ontologia, transcendentalizm, metafizyka, logos i logika, fundamentalność, wątpliwość metodyczna, matematyka, fenomenologia, wartość, etyka, kwestia innego, bycie, inny początek.
126.	Pietra Pomponazziego polemika ze średniowieczem	Pietro Pomponazzi (1462-1525) w 1516 r. ogłosił traktat „De immortalitate animae” („O nieśmiertelności duszy”), w którym – posługując się metodą scholastyczną – wykazał, że Tomasz z Akwinu nie tylko błędnie zrozumiał Arystotelesową teorię intelektu czynnego i biernego, ale przypisywał Stagirycie bezzasadnie pogląd o nieśmiertelności duszy. Zajęcia, w oparciu o linię polemiczną Pomponazziego, stanowią próbą dokonania analizy porównawczej stanowisk trzech szkół – tomistów, awerroistów i aleksandrynistów.
127.	Plato's Dialogues and Their Cultural Background	Głównym celem kursu jest próba rekonstrukcji filozoficznego, historycznego, politycznego, społecznego, religijnego i kulturowego tła dialogów Platona. Metodologia Michela Foucaulta zostanie zastosowana w wykładach niektórych części Corpus Platonicum (wybranych przez studentów zgodnie z ich głównymi zainteresowaniami). Analiza myśli Platona będzie zakorzeniona w badaniu wydarzeń historycznych, politycznej i społecznej struktury społeczeństwa greckiego, jak również w analizie dokumentów i artefaktów wierzeń i zwyczajów życia codziennego w Atenach w V-IV p.n.e. The main goal of the class is an attempt to reconstruct the philosophical, historical, political, social, religious, and cultural background of dialogues of Plato. The Michel Foucault's methodology will be applied into the lecture of some parts of Corpus Platonicum (chosen by students according to their main fields of interest). The analysis of Plato's thought will be rooted in exploring of historical events, political and social structure of Hellenic society, as well as in the analysis of documents and artefacts of beliefs and habits of everyday life in Athens in V-IV B.C.
128.	Poetyka eseju filozoficznego	Celem zajęć jest wprowadzenie w specyfikę eseju filozoficznego; uchwycenie związków filozofii z literaturą – próba odpowiedzi na pytanie, czy i gdzie leży granica między nimi; namysł nad znaczeniem formy wypowiedzi w filozofii; zapoznanie się z przykładami filozoficznej eseistyki, zaznajomienie z podstawową terminologią teorii literatury. Treści programowe: (1) Literacka forma wypowiedzi filozoficznej, (2) Esej jako forma nowożytna i jej antyczne antecedencje, (3)

		<p>Trudności z definicją eseju a przedmiot namysłu filozoficznego, (4) Esej jako próba; analogony eseju (szkic, etiuda, miniatura), (5) Fragmentaryczność, nieciągłość i niekonkluzywność jako istotne cechy eseju, (6) Cytat i dygresja jako elementy eseistycznego stylu, (7) Esej jako współczesna odpowiedź na zmianę postrzegania filozofii przez samą siebie – zmierzch wielkich systemów i nowy typ doświadczenia egzystencjalnego.</p>
129.	<p>Pojęcie cnoty w tradycji myśli stoickiej</p>	<p>Celem kształcenia jest utrwalenie i pogłębienie wiedzy z zakresu historii etyki odnośnie stoicyzmu jako jednej z podstawowych doktryn etycznych. Na podstawie krytycznej lektury tekstów zarówno starożytnych, jak i tych, które do nich nawiązywały w epokach późniejszych, studenci zyskują większe rozumienie zagadnień związanych z tradycyjną etyką cnót. Treści programowe: Wstępne określenie zagadnienia cnoty w ujęciu Platona i Arystotelesa. Zagadnienie intelektualizmu etycznego i eudajmonizmu. Życie i dzieło założycieli szkoły stoickiej (Zenon z Kiton i Chryzyp). Analiza wybranych dzieł Cyserona, Epikteta i Marka Aureliusza. Koncepcja cnoty w ujęciu Seneki. Elementy stoickie w sceptycyzmie Montaigne'a i Kartezjańska moralność tymczasowa. Etyka Spinozy wobec tradycji stoickiej. Neostoicyzm. Egzemplifikacje literackie.</p>
130.	<p>Political Ontology and Epistemology: Continental Perspective</p>	<p>Kurs stanowić będzie wprowadzenie do aktualnych trendów i debat w zakresie filozofii politycznej i społecznej rozwijanej w ramach tradycji filozofii kontynentalnej. Głównym celem kursu jest zrozumienie i wykorzystanie takich pojęć, jak ontologia polityczna, polityka istnienia, biowładza, estetyka polityczna, hegemonia, pluralizm agonistyczny, postdemokracja, a także przedstawienie roboczej (ale jak najbardziej precyzyjnej) definicji terminu "kontynentalna filozofia polityczna i społeczna" (w odniesieniu do jego rozróżnienia od "analitycznej filozofii politycznej i społecznej"). Kurs koncentruje się na pracach i debatach we współczesnej "kontynentalnej" filozofii polityczno-społecznej związanej z ideą postfoundationalizmu i "zwrotu ontologicznego" (Stephen White) zarówno w "słabym", jak i "bogatym" znaczeniu tego terminu w najnowszej teorii społeczno-politycznej. Studenci zapoznają się także z szerszym kontekstem europejskich (kontynentalnych) tradycji teoretycznych w drugiej połowie XX i na początku XXI wieku, na które wpływ miał postkonstruktywistyczny i post-korrelacyjny paradygmat w epistemologii, metafizyce i filozofii nauki.</p> <p>The course will provide an introduction to current trends and debates in political and social philosophy developed within the tradition of continental philosophy. The main objective of this course is to understand and use concepts such as political ontology, politics of existence, biopower, political aesthetics, hegemony, agonistic pluralism, post-democracy, as well as provide working (but as precise as possible) definition of the term "continental political and social philosophy" (in relation to its distinction from "analytical political and social philosophy"). The course is focused on works and debates in contemporary "continental" political and social philosophy linked to the idea of postfoundationalism and "ontological turn" (Stephen White) in</p>

		both "weak" and "rich" senses of that term in the most recent social/political theory. Students will get familiarized also with the broader context of European (continental) theoretical traditions in the second part of the 20th and beginning of the 21st century, influenced by post-constructivist and post-correlationist paradigm in epistemology, metaphysics and philosophy of science.
131.	Popperowski program krytycznego racjonalizmu	Celem zajęć jest zapoznanie studentów z głównymi koncepcjami i propozycjami teoretycznymi w zakresie filozofii nauki metodologii Karla Poppera. Wkład Poppera do współczesnej filozofii nauki jest rozpatrywany na tle historycznym, z uwzględnieniem filozofii nauki przedstawicieli logicznego empiryzmu, który Popper starał się zakwestionować, zwłaszcza Rudolfa Carnapa. Istotną część prezentacji programu krytycznego racjonalizmu Poppera jest poświęcona koncepcjom sformułowanym przez przedstawicieli szkoły krytycznego racjonalizmu, w tym idei rewolucji naukowych Thomasa Kuhna, koncepcji programów badawczych Imre Lakatosa, anarchizmu metodologicznego Paula Feyerabenda, koniekturalizmu Johna Watkina oraz krytyki dobrych racji Davida Millera.
132.	Prawda jako transcendentalny warunek rozumienia	Zadaniem jest pozyskanie takiej definicji prawdy, by mogła stać się, i stała się dla nas – narzędziem tak własnego rozpoznawania dyskursu jako filozofii, to jest poznania źródła i celu rozumienia, jak zrozumienia, sensu samego procesu poznawania (filozofii jako dyskursu). Spotkania rozpoczniemy od pozyskania definicji prawdy, jej rozumienia na bazie filozofii starożytnej, to jest w momencie pojawiania się tego pojęcia.
133.	Problem człowieka w filozofii dialogu	Filozofia dialogu traktowana jest niekiedy jako filozoficzna odpowiedź na niemiecki idealizm, szczególnie w jego konsekwencjach widocznych u Husserla. Nie dostrzega się, że jest to nowa antropologia. Dlatego zajęcia poświęcone będą na pokazanie głównych zagadnień antropologicznych pojawiających się w pismach przedstawicieli filozofii dialogu. Zasada dialogiczna pokazana będzie u Bubera i Tischnera; poszukiwanie własnej drogi życiowej u Bubera i Heschela; relacja między człowiekiem a Bogiem u Heschela i Rosenzweiga; rola słowa i języka u Ebnera; relacja człowiek – człowiek u Bubera, Rosenzweiga i Tischnera; relacja człowieka ze złem u Tischnera.
134.	Problem relatywizmu we współczesnej filozofii analitycznej	Celem zajęć jest przedstawienie historycznych źródeł relatywizmu. Dyskusja obejmuje opis roli zasady Parmenidesa w kształtowaniu koncepcji relatywistycznych Protagorasa, sofistyczną koncepcję języka, omówienie relacji między słowami i rzeczami; ideę poprawności nazw; bezpośrednie widzenie rzeczy; problem nazw własnych w filozofii analitycznej; oraz poststrukturalistyczną koncepcję języka. Omawiane są także kwestie niewspółmierności w filozofii moralnej i w filozofii nauki, oraz problem nieprzekładalności oraz możliwości przewyciężenia relatywizmu.
135.	Problematyka etyczna w najstarszych zabytkach polskiej	Celem zajęć jest pogłębienie wiedzy etycznej z okazji identyfikowania jej w dziele histograficznym. Studenci poznają rolę refleksji moralnej w dziele konstytuowania

	historiografii (Gall Anonim i Wincenty Kadłubek)	indywidualnej i zbiorowości tożsamości. Potrafią owocnie poznawczo poruszać się na styku etyki i literatury (dziejopisarstwo średniowieczne). Treści programowe obejmują następujące zagadnienia: (1) właściwości genologiczne średniowiecznego dziejopisarstwa, (2) myśliciele starożytności i średniowiecza jako źródła inspiracji dla Galla Anonima i Kadłubka, (3) porównanie etycznych aspektów zawartych w prologach obu kronik, (4) wizerunki człowieka cnotliwego: hierarchie cnót i wad, (5) obraz doskonałego władcy i koncepcje sprawiedliwości, (6) ludzka i boska proveniencja moralności, (7) misja etyczna i pedagogiczna klasycznej historiografii.
136.	Proces i perspektywa. Inspiracje Heglowskie w filozofii XIX i XX w.	Treści programowe kursu będą obejmowały najważniejsze reakcje na filozofię Hegla, nadal żywą w myśli współczesnej. Będziemy zarówno szukali heglowskich akcentów we wczesnej myśli lewicowej Feuerbacha, Bakunina i Marksa, jak i współczesne: Fukuyamy. Będziemy skupiać się w analizie treści źródłowych na filozofiach zaangażowanych nie wprost w filozofię dziejów, ale tych, którzy swoją koncepcję intelektualną opierają na heglizmie, bądź rozważają w swoich obszarach zainteresowań proces i perspektywę według składowych heglowskich. W tym kluczu będą omawiane teksty Gombricha i Faucaulta.
137.	Przeciwko obiektywności. Hermeneutyka XIX i XX w. jako polityka wrażliwości	Cele kursu jest krytyczne prześledzenie przemian humanistyki zachodniej od czasu niemieckiego romantyzmu do najnowszych dyskusji. W oparciu o bogatą literaturę przedmiotu będziemy rozwijać charakterystykę wrażliwości jako umiejętności posługiwania się wieloma równoległymi argumentami w opisie rzeczywistości, w celu uwypuklenia egzystencjalnej różnorodności uobecnionej w kulturze. Analizowane teksty Kierkegarda, Nietzschego, Heideggera, Gadamera, Derridy i Rorty' ego pozwolą na zderzenie wielorakich intuicji jakie wynikają z wnikliwych, krytycznych refleksji w diskutowanym obszarze.
138.	Przedmiot filozofii	Wraz ze studentami rozważany będzie problem, czy filozofia ma swój specyficzny przedmiot i jeżeli tak, na czym ta specyfika polega i jakie ma znaczenie dla filozofii. Czy specyficzne przedmioty filozofii, jeśli są, są przyczyną tworzenia przez nią odrębnej rzeczywistości, którą jako filozofia rozpoznaje? W jakiej relacji do świata praktyki codzienności jest rzeczywistość filozoficzna? Z kolei, jeżeli filozofia nie ma swojego specyficznego przedmiotu, to, co ją wyróżnia? Czy jest zdrowym rozsądkiem, światopoglądem, czy retoryczną pozą? Czy i jakie znaczenie ma określenie specyfiki przedmiotu filozofii?
139.	Refleksografia jako współczesne wcielenie polskiej fenomenologii	Ożywiani przekonaniem, że fenomenologii wciąż towarzyszy powaga, będziemy w trakcie spotkań oddawać się lekturze, rozważaniu a gdy popychać nas ku temu będzie konieczność także sporowi z książką Andrzeja Zalewskiego <i>Fenomenologia jako refleksografia</i> . Powaga, samodzielność i systematyczność by nie powiedzieć systemowość rozważań, wiele zawdzięczających fenomenologii, rodzimego – co nie bez znaczenia – autora, stanowi wystarczający powód by przedsięwzięcie mogło zostać zainicjowane. Książka a także nad nią namysł będzie odsyłał nas do klasycznych tekstów fenomenologii z <i>Ideami</i> Husserla na czele. Jako że każde filozoficzne myślenie kulminuje lub przynajmniej winno w tekście, zgodne z

		duchem ożywiającym książkę Zalewskiego, celem naszych spotkań oprócz czytania i rozważania tego co przeczytane będzie pisanie, a także przedłożenie napisanego prowadzącemu.
140.	Rehabilitacja filozofii praktycznej	Punktem wyjścia zajęć będzie namysł nad „rehabilitacją filozofii praktycznej” jaka dokonała się w drugiej połowie XX wieku. Był to proces wielonurtowy i wielowymiarowy. Jego ślady odnajdujemy w hermeneutyce H.-G. Gadamera, szkole filozoficznej J. Rittersa, rozważaniach późnego M. Foucaulta czy anglosaskiej koncepcji „teorii cnót”. W wykładach zostanie zaproponowane nieco inne spojrzenie na przeszłość historii filozofii, wydobywające motywy związane z rozumieniem filozofii jako „ćwiczenia duchowego”. Początkiem filozofii starożytnej nie będzie „pytanie o arche”, ale dwie postawy filozoficzne: „płaczący Heraklit” i „śmiejący Demokryt”. Kolejne zajęcia będą dotyczyły kontynuacji tych postaw w dziejach filozofii, Heraklita m. in. w kazaniach Koheleta, filozofii Schopenhauera czy Ciorana, a Demokryta w filozofii Diogenesa, Lukiana, czy Shaftesbury’ego. Kolejny problem będzie dotyczył zmiany spojrzenia na Sokratesa, przeciwstawienie wizji Arystofanesa i Ksenofonta wizji Platona. Bardzo ważnym elementem filozofii praktycznej był namysł nad istotą mądrości i szczęściem jako podstawowym celem filozofii. W kolejnych wykładach będą omawiane „drogi do szczęścia” rysowane przez Epikurą, Senekę, Marka Aureliusza, św. Antoniego czy Ewagriusza z Pontu. oraz „drogi ku mądrości” Montaigne’a, Pascala, Hume’a, Goethego, Stirnera i Nietzschego.
141.	Rekonstrukcje liberalnego centryzmu – perspektywy krytyki	Zajęcia stanowią przyczynek do definicji liberalizmu jako idei, programu polityczno-społecznego oraz zbioru konkretnych rozwiązań i instytucji ustrojowych, a także porządku kulturowo-społecznego. Składają się one z dwóch części. W pierwszej z nich omówione zostaną debaty związane z ewolucją i głównymi „strukturalnymi” elementami doktryny liberalnej. Zostanie wykazane, że wszystkie one w taki czy inny sposób nawiązują do „zasady liberalnej” sformułowanej przez T. Hobbesa, J. Locke’a, I. Kanta i J.S. Milla, a właściwie są przez nią „fundowane”. Druga część zajęć poświęcona zostanie próbie identyfikacji i uporania się z klasycznymi dylematami liberalizmu dzięki ujęciu go jako historyczno-społecznej konstrukcji ideologicznej (teza o centrystycznym liberalizmie).
142.	Relatywność znaczenia jako problem filozoficzny	Celem zajęć jest zapoznanie studenta z genezą stanowisk relatywistycznych oraz ich krytyką. Punktem wyjścia jest objaśnienie ontologicznego i językowego stanowiska Parmenidesa, dotyczącego relacji między słowami i rzeczami („zasada Parmenidesa”). Zajęcia obejmują następnie wykład starożytnych dziejów kształtowania się stanowisk relatywistycznych, zwłaszcza na gruncie nurtu sofistycznego oraz ich krytyki. Wykład koncentruje się przede wszystkim na doktrynach relatywności języka i ma na celu wykazanie, w jakiej mierze kwestia ta wpływa na inne twierdzenia filozoficzne w danym systemie. Szczególną uwagę zwraca się na Platońską krytykę doktryny Kratylosa, naszkicowaną w dialogu pt. <i>Kratylos</i> . W dalszym ciągu zajęć objaśnione są istotne paralele między starożytnymi i współczesnymi stanowiskami relatywistycznymi.

143.	Rozum i wiara w pismach Braci Polskich	Celem zajęć jest pogłębienie wiedzy z zakresu historii myśli polskiej XVI-XVII w., filozofii religii i etyki, kształtowanie umiejętności krytycznej i samodzielnej lektury tekstów filozoficznych oraz utrwalenie przekonania o ważkich związkach między filozofią a dziedzictwem duchowym chrześcijaństwa. Treści programowe: Historyczne i doktrynalne tło powstania zboru Braci Polskich w kontekście europejskiej reformacji, Stosunek arianizmu polskiego do tradycji filozoficznej (Platon i neoplatonizm, Arystoteles i scholastyka, stoicyzm), Stosunek arianizmu polskiego do tradycyjnych dogmatów chrześcijaństwa, Problem rozumu jako kryterium i źródła objawienia, którego sednem są normy moralne, rozum ludzki a zasada <i>sola Scriptura</i> , Zagadnienie religii racjonalnej (naturalnej)
144.	Rozumienie ludzkich zachowań	Celem kursu jest zaproponowanie wielopłaszczyznowego spojrzenia na kwestie człowieka i jego zachowań. Treści programowe obejmują: pytanie o istotę rozumienia, zagadnienie związku działania i sensu, człowiek jako działanie a człowiek jako podmiot działania, bycie jako rozumienie i samorozumienie, świat jako struktura sensu i bycie-w-świecie, semiotyka działań ludzkich, zachowania jako symptomy w koncepcji Nietzscheańskiej i w koncepcjach psychoanalitycznych, Husserlowska koncepcja alter ego i zagadnienie wczucia, działanie w kontekście świata wartości.
145.	Semiotyka	Charakterystyka problematyki semiotycznej; Ch. S. Peirce i podstawy współczesnej semiotyki logicznej, klasyfikacja znaków; Syntaktyka: operacja konkatenacji; wyrażenie i język; kategorie syntaktyczne, arytmetyzacja języka i twierdzenie Gödla; Semantyka: pojęcia podstawowe i przegląd głównych koncepcji znaczenia; Pragmatyka: akty mowy i koncepcja implikatury konwersacyjnej.
146.	Skryty wymiar etyczności w myśli Martina Heideggera	Wprowadzenie do zajęć, wyjaśnienie metody pracy i charakterystyka specyfiki myśli Martina Heideggera na tle podstawowych informacji o jego biografii. Krytyka etyki i wartości w myśli Heideggera ze szczególnym uwzględnieniem krytyki aksjologii neokantowskiej oraz Nietzscheańskiej koncepcji wartości i woli mocy. Podstawowe charakterystyki ontologii egzystencjalnej ze szczególnym uwzględnieniem projektu etycznego Heideggera (bycie-w-świecie, współbycie, położenie, rozumienie, mowa, upadanie, gadanina, ciekawość, dwuznaczność, troska, prawda, bycie-ku-śmierci, sumienie, wina, zdecydowanie, czasowość). Zasadnicze struktury wyznaczające specyfikę i przestrzeń etyczności w myśli Heideggera przed i po zwrocie (myślenie jako działanie, struktura działania i struktura bycia, zagadnienia miejsca, miłości, skrytości, skończoności). Pytanie o nieskończoność.
147.	Spór o naturę języka w filozofii niemieckiej	Celem zajęć jest rozszerzenie problematyki omawianej w ramach klasycznej filozofii niemieckiej i wskazanie na istotny element dyskursu filozoficznego poprzedzającego przełom lingwistyczny, jaki dokonał się w XX w. Punktem wyjścia jest Hamanna krytyka Kantowskiego czystego rozumu i przeciwstawienie mu języka i kultury jako nośników istotnych treści filozoficznych. Omawiane są następujące kwestie szczegółowe: Spór Süßmilcha z Herderem o naturę języka – metafizyczny czy też naturalistyczny. Romantyczna idea prajęzyka i jej

		konsekwencje. Grimma koncepcja przesuwki spółgłoskowej. Romantyczne językoznawstwo porównawcze. Początki nowoczesnego językoznawstwa u Humboldta.
148.	Sprawiedliwość globalna – etyka pomocy międzynarodowej	Idea praw jako ograniczeń moralnych Roberta Nozicka z jednej strony, a z drugiej słynna koncepcja wolności negatywnej przypisywana w jej mocnej wersji (przybierającej postać twierdzenia: „wolność oznacza brak jakichkolwiek ograniczeń o charakterze zewnętrznym lub wewnętrznym”) I. Berlinowi składają się na teoretyczny i ideologiczny brak zainteresowania liberalizmu – jako dominującej współcześnie wizji porządku społecznego i moralności politycznej – sferą wzajemnych zobowiązań i „praw pozytywnych” (praw do dobrobytu w ujęciu Jeremy’ego Waldrona i Thomasa Pogge’ego), określanych często przez przedstawicieli tego nurtu jako wręcz z gruntu niemoralne. Głównym celem przedmiotu jest prezentacja i wykazanie zasadności argumentacji na rzecz – pozytywnie rozumianego – obowiązku (deon) pomagania w imię sprawiedliwości globalnej, rozwijanej w ramach etyki praktycznej oraz normatywnej filozofii społeczno-politycznej. W toku zajęć uczestnicy zapoznają się z problematyką sprawiedliwości globalnej i etyki pomocy międzynarodowej ujmowaną od strony jej filozoficznych podstaw, wymiarów oraz implikacji zarówno w sferze teoretycznej, jak i praktycznej (organizacyjnej, prawnej i instytucjonalnej). Po przeglądzie historycznych i współczesnych ujęć idei sprawiedliwości w obliczu problemu nierówności globalnych oraz rozpatrzeniu dylematów, postulatów i źródeł rozumowania moralnego na temat pomocy oraz pomagania, przedstawiona zostanie systematyczna, rozwijana współcześnie etyczna teoria sprawiedliwości globalnej oraz instytucje, instrumenty, a także rozwiązania prawne i organizacyjne związane z pomocą międzynarodową (rozwojową).
149.	Stanisław Ignacy Witkiewicz: filozof, teoretyk, artysta	Zajęcia poświęcone będą różnorodnej działalności Witkacego. Przedstawiona zostanie jego filozofia, teoria sztuki oraz dzieła artystyczne: malarstwo, dramat, powieść. Omówione zostaną wszystkie trzy wymienione w tytule rodzaje działalności, w proporcjach, które zostaną uznane za optymalne przez studentów.
150.	Sztuka w służbie ideologii	W ramach przedmiotu studenci uzyskują podstawową wiedzę na temat dziejów doktryn artystycznych i ich związku z dominującą w epoce ideologią. Szczególny nacisk położony zostaje na powiązanie działań artystycznych z ideologią w okresie awangardy (związek futuryzmu z faszyzmem i komunizmem) a także w okresie realnego socjalizmu (okres socrealizmu). Obok omówienia głównych trendów i wytycznych dla świata sztuki zajęcia obejmują również zapoznanie się z wybranymi artefaktami, które zawierają, obok wartości estetycznej, również kontekst ideologiczny. Zajęcia obejmują również omówienie ideologii ze szczególnym uwzględnieniem sądów naukowych, filozoficznych, religijnych i politycznych i ich związku z dominującą w epoce sztuką. Studenci omawiając wybrane artefakty ilustrujące w jaki sposób wyrażają one (w przekonaniu danej grupy społecznej) określone interesy, wskazują również na kontekst historyczny analizując w jakim stopniu były one kontestowane i akceptowane, a także w jaki sposób pozostają one w zgodzie ze współczesnymi sądami

		estetycznymi. W ramach zajęć studenci stosując określoną metodologię potrafią wskazać w jaki sposób wypracowany w ramach dominacji ideologicznej schemat sztuki jest związany z partykularnym interesem a także jaką funkcję przybiera sztuka w czasach ideologii (poza funkcją estetyczną).
151.	T. Hobbes a źródła nowoczesnej myśli politycznej	„Lewiatan” Th. Hobbesa uznawany jest za najbardziej błyskotliwe i wpływowe dzieło z zakresu teorii polityki napisane w języku angielskim. Z drugiej strony musiało ono czekać prawie trzysta lat na akademickie, krytyczne wydanie. Dzisiaj, gdy dysponujemy licznymi tego rodzaju jego edycjami w wielu językach, a także ogromną liczbą omówień, praktycznie w ogóle nie jest ono czytane w całości. Nawet w kontekście szczegółowych analiz i dyskusji wokół stanowiska autora przytacza się zwykle wybrane fragmenty czy elementy argumentacji, które znajdziemy w poszczególnych częściach tego dzieła (traktowanych jako odseparowane i nie powiązane wzajemnie). Student zdobędzie wiedzę na temat kompletnego wykładu teorii państwa i społeczeństwa Th. Hobbesa, jednej z najważniejszych koncepcji w dziejach filozofii, nauk społecznych i humanistyki. Po ukończeniu zajęć będzie potrafił umiejscowić główne dzieło tego autora, jak i całość jego projektu teoretycznego, w kontekście historycznym, społecznym, filozoficznym i kulturowym „narodzin nowożytności”, oraz ująć je jako jeden z głównych czynników kształtujących nowożytne i współczesne debaty polityczno-społeczne.
152.	Teodycea św. Bazylego Wielkiego	Analiza IX Homilii św. Bazylego Wielkiego (PG 31, 329-354) pod tytułem „O tym, że Bóg nie jest przyczyną zła”. Utwór jest dojrzałym chrześcijańskim wykładem statusu ontycznego zła wraz w rozstrzygnięciem dylematu związanego z pytaniem o odpowiedzialność Boga za zło na świecie.
153.	Teoria przedstawienia obrazowego (estetyka obrazu)	ramach zajęć studenci zapoznają się z szeroko rozumianą problematyką obrazowania w sztuce, czyli takimi zagadnieniami jak: źródła poznania, podstawowe zagadnienia filozofii percepcji, wprowadzenie do europejskiej myśli o sztuce oraz koncepcjach obrazu i obrazowania: od włoskiego <i>quattrocenta</i> , po fotografię po obrazy generowanych za pomocą grafik komputerowych. Student w trakcie kursu, w oparciu o wskazaną literaturę, zapoznaje się z podstawowymi zagadnieniami związanymi z teorią percepcji, z procesem przenoszenia treści myślowych i wyobrażeniowych w obraz, z trudnościami związanymi z implementowaniem treści mentalnych w obraz. W ramach zajęć, obok zagadnień związanych <i>stricto</i> z percepcją obrazu, omówione zostają główne teorie postrzegania, kodu semiotycznego, podstawowe zagadnienia z zakresu kultury wizualnej, wzajemne interferencje percepcji, wyobraźni, artefaktu, oraz zagadnień związanych z wytwarzaniem, percepcją i znaczeniem obrazu w antroposferze. W drugiej części zajęć omówione zostają kluczowe momenty z historii obrazowania (renesansowa koncepcja obrazu, fotografia i infografika) ze szczególnym uwzględnieniem determinantów związanych z momentami zwrotnymi w historii obrazowania, oraz ze związanymi z nimi koncepcjami filozoficznymi.

154.	Teorie feministyczne jako filozofie społeczne	Przedmiot ma dwa podstawowe cele: po pierwsze, zaprezentowanie filozofii feministycznych, a po drugie, ukazanie teorii feministycznych jako narzędzi do interpretacji społeczeństwa. Filozofie feministyczne traktuje się więc zarówno jako samodzielne stanowiska filozoficzne, jak i teorie społeczeństwa. Program obejmuje następujące zagadnienia: Wprowadzenie do feminizmu – historia, podstawowe zagadnienia; Feminizm liberalny; Feministyczna krytyka liberalizmu; Feminizm radykalny – krytyka feminizmu liberalnego; Płeć biologiczna a płęć kulturowa; Etyka troski jako alternatywa dla etyki sprawiedliwości; Performatywne ujęcia płci; Feminizm różnicy seksualnej; Feminizm i postkolonializm; Feministyczny nowy materializm; Czwarta fala feminizmu?
155.	Teorie przewartościowania wartości etycznych	Celem zajęć jest analiza różnych koncepcji związanych z wartościami moralnymi i wartościowaniem, w których dochodzi do zmiany hierarchii i struktury świata wartości. Treści programowe obejmują: pytanie o wartość i poznanie wartości, materialna etyka wartości, preferowanie, różne typy wartości a hierarchia wartości, błędy w aktach preferencji, resentyment, wola mocy a wartości, istota relatywizmu moralności, utylitarne koncepcje wartości moralnych, historyczne teorie etyczne a zmienność systemów wartości.
156.	Teorie przyczynowości w scholastyce i współczesnej metafizyce analitycznej	Zajęcia poświęcone są bardziej szczegółowej analizie scholastycznych teorii przyczynowości ze szczególnym uwzględnieniem systematycznych podobieństw i powiązań scholastycznego arystotelizmu z neoarystotelizmem we współczesnej metafizyce analitycznej. Chodzi przy tym z jednej strony o problematykę przyczynowości w ogólności (a w kontekście współczesnym odejście od paradygmatu Hume'a), z drugiej strony zaś o szczegółowe teorie: (a) przyczynowości sprawczej (determinizm i indeterminizm, różnice między sprawstwem ludzkim a innymi odmianami sprawstwa, 'agent causality', teorie 'concursum causarum' – współdziałania przyczyn sprawczych)); (b) przyczynowości formalnej (także w kontekście 'downward causation' i problematyki emergencji), (c) przyczynowości celowej oraz (d) przyczynowości materialnej (problem 'material constitution'). Celem zajęć jest ukazanie ciągłości problemowej między filozofią scholastyczną oraz współczesną metafizyką analityczną oraz szlifowanie warsztatu filozoficznego w tym właśnie obszarze.
157.	The Beginnings of Contemporary Philosophy of Language	Współczesna filozofia języka będzie reprezentowana w programie nauczania na przykładach z dzieł Ludwiga Wittgensteina i Umberto Eco. Pierwszy z nich jest najbardziej wpływowym filozofem związanym z "Zwrotem językowym", drugi przedstawia najbardziej złożoną i heterogeniczną semiotykę i teorię języka. Obydwaj są pod silnym wpływem filozofii klasycznej i filozofii racjonalizmu. Głównym punktem zajęć jest analiza i interpretacja tekstów filozoficznych, które kładą nacisk na ich podobieństwo, podobieństwo i istotne różnice między nimi. Celem jest ustalenie najważniejszej cechy filozoficznej koncepcji myślenia, języka i komunikacji. The contemporary philosophy of language will be represented in the curriculum by examples from works of Ludwig Wittgenstein and Umberto Eco. The first is the most influential

		<p>philosopher connected with The Linguistic Turn, the second presents the most complex and heterogenic semiotics and theory of language. Both of them are strongly influenced by classical philosophy and philosophy of Rationalism. The main point of the class is analysis and interpretation of philosophical texts, which put the emphasis on their similarity, resemblance, and important differences between them. The goal is to establish the most important feature of the philosophical concept of thinking, language, and communication.</p>
158.	The Concept of Order in Political Philosophy	<p>Celem zajęć jest zapoznanie studentów z wybranymi doktrynami z filozofii polityki, od czasów starożytnych do współczesności. Historyczna narracja wykładu jest podporządkowana formalnej koncepcji porządku, która jest instrumentem zrozumienia pojęcia ontologii politycznej i jej roli w teoriach mających na celu wyjaśnienie konstytucji i działania społecznego i politycznego. Porządek rozumie się jako złożony się z określonego zestawu bytów, ich właściwości i relacji między nimi; z reguły jeden z wyróżnionych elementów funkcjonuje jako punkt węzłowy dla całego postulowanego systemu ontologicznego. Przyjęta koncepcja porządku służy jako narzędzie kategoryzacji możliwych porządków politycznych wynikających z różnych porządków ontologicznych / metafizycznych, w tym istniejących teorii (modeli) demokracji.</p> <p>The aim of the course is to acquaint students with the selected doctrines in the philosophy of politics, from the ancient times to the present. The historical narrative of the lecture will be guided by a formal concept of order which will be employed as essential instrument for understanding the concept of political ontology and its role in theories aiming to explain the constitution and workings of the social and the political. The formal concept of order is understood as consisting of a set of entities, their properties and relationships between them; as a rule, one of those entities is selected to perform the role of a nodal point for a whole purported ontological system. The adopted concept of order will serve as a mode of categorization of possible political orders ensuing from various ontological/metaphysical orders, including the existing theories (models) of democracy.</p>
159.	The Doctrine of Double Effect: the Metaphysics of Action and Difficult Questions of Ethics	<p>Zajęcia koncentrują się na różnych wersjach doktryny podwójnego skutku (G.E.M. Anscombe, D. Oderberg, J. Finnis, M. O'Brien) w następujących dwóch kontekstach: (a) studia przypadków zastosowań doktryny podwójnego skutku w pewnych trudnych kontekstach etycznych (zwłaszcza w obrębie bioetyki i etyki działań zbrojnych); (b) ogólnych tez metafizyki sprawstwa, w szczególności rozróżnienia między skutkiem zamierzonym i przewidzianym, subiektywności bądź obiektywności zamiaru, zamiarów warunkowych i przygotowawczych oraz relacji między sprawstwem a przyczynowością naturalną.</p> <p>The course focuses on (various versions of) the Doctrine of Double Effect (G.E.M. Anscombe, D. Oderberg, J. Finnis, M. O'Brien) in the following two contexts: (a) case studies of the applications of the Doctrine of Double Effect in some difficult ethical contexts (in particular in bioethics and the ethics of the use of military force); (b) some general tenets of the</p>

		metaphysics of agency, in particular the intended/foreseen distinction, the subjectivity or objectivity of intentions, conditional and preparatory intentions or the relationship between agency and natural causality.
160.	The Metaphysics of Relations in Scholasticism and Contemporary Analytical Metaphysics	<p>Zajęcia koncentrują się na scholastycznej i współczesnej analitycznej metafizyce relacji oraz różnych systematycznych powiązaniach między tymi dwiema formacjami. Pierwszym obszarem zainteresowań jest porównanie ich aparatury pojęciowej (w szczególności różnych dystynkcji w dziedzinie relacji: pojęć relacji myślniej (<i>relatio rationis</i>), przeciwstawienia relacji transcendentálnych i kategoryalnych, wewnętrznych i zewnętrznych, „grubych” (thick) i „cienkich” (thin), relacji formalnych i kategoryalnych. Drugim obszarem zainteresowań jest porównanie różnych stanowisk w kwestii realności relacji – od różnych form skrajnego realizmu co do relacji do różnych form redukcjonizmu lub eliminatywizmu.</p> <p>The course is focused on scholastic and contemporary analytical metaphysics of relations and various systematic relationships between these two areas. The first area of interest is the comparison between the conceptual frameworks of the two approaches (in particular various sorts of distinctions within the domain of relations, and the concepts of ‘<i>relatio rationis</i>’, transcendental vs categorial relations, internal vs external relations, thick vs thin relations, formal vs categorial relations). The other area of interest is a comparison of various standpoints on the issue of the reality of relations – from various forms of extreme realism about relations to various forms of reductionism or eliminativism.</p>
161.	The Revival of Aristotelian Substance Theory in Contemporary Analytical Metaphysics	<p>Zajęcia skupiają się na współczesnych próbach odnowienia metafizyki substancji w ramach szeroko pojmowanego neoarystotelizmu w metafizyce analitycznej, i na różnych związkach między tymi próbami i dawniejszymi wersjami arystotelesowskiej metafizyki substancji. Szczególną uwagę poświęca się następującym trzem obszarom metafizyki substancji: (a) przyczynowość właściwa sprawcom (w odróżnieniu od zdarzeń: E.J. Lowe, T. O’Connor); (b) mereologiczne aspekty metafizyki substancji (z uwzględnieniem stanowisk holistycznych T. Scaltsasa i A. Marmodoro); (c) współczesnych wersji hylemorfizmu (E.J. Lowe, M. Rea, T. Scaltsas, D. Oderberg).</p> <p>The course is focused on contemporary attempts to renew the metaphysics of substances within broadly neo-Aristotelian approaches in analytical metaphysics, and on the systematic relationships between these attempts and older versions of Aristotelian substance metaphysics. Closer attention is paid to the following three domains of the metaphysics of substance: (a) agent causality ascribed to substantial agents (E.J. Lowe, T. O’Connor); (b) mereological aspects of substance metaphysics (including the holistic proposals of T. Scaltsas and A. Marmodoro); (c) contemporary versions of hylomorphism (E.J. Lowe, M. Rea, T. Scaltsas, D. Oderberg).</p>
162.	Theory of Understanding: German Hermeneutical Thought of the 19th	Pierwsze próby ukonstytuowania hermeneutyki jako nauki filozoficznej: Chladeniusa koncepcja punktu widzenia, interpretacji i rozumienia tekstów historycznych. Początki nowoczesnej

	and 20th Centuries	<p>hermeneutyki: Schleiermachera hermeneutyka ogólna. Wilhelm von Humboldt: powiązanie rozumienia i języka. Rozumienie a teoria historii i badań historycznych. Wilhelm Dilthey: rozumienie jako metoda nauk humanistycznych. Edmunda Husserla fenomenologiczna teoria znaczenia. Romana Ingardena teoria literackiego dzieła sztuki. Martina Heideggera ontologia fundamentalna jako egzystencjalna hermeneutyka jestestwa: rozumienie i mowa jako sposób bycia jestestwa. Hermeneutyka u szczytu rozwoju: Gadamera koncepcja historyczności rozumienia. Habermasa krytyka hermeneutyki filozoficznej Gadamera. Odpowiedź Gadamera na krytykę Habermasa.</p> <p>First attempt to constitute hermeneutics as philosophical science: Chladenius' concept of the point of view, of interpretation and of understanding of historical texts. Beginings of modern hermeneutics: Scheleirmachers' general hermeneutics. Wilhelm von Humboldt: connection of understanding and language. Understanding and theory of history and of historical research.</p> <p>Wilhelm Dilthey: understanding as method of humanisties. Edmund Husserls' phenomenological theory of meaning. Roman Ingarden's theory of literary work of art. Martin Heidegger's fundamental ontology as existential hermeneutics of Dasein: understanding and speech as Dasein's way of being. Hermeneutics at its peak: Gadamer's concept of historical understanding. Habermas' critics of Gadamer's philosophical hermeneutics. Gadamer's response to Habermas' criticism.</p>
163.	Tożsamość nowożytna i postnowoczesna	<p>Kształtowanie uporządkowanej wiedzy z zakresu filozoficznej refleksji, głównie w kontekście orientacji w możliwych wariantach rozumienia podmiotu w obrębie filozofii nowożytnej i współczesnej. Kształtowanie wiedzy w dziedzinie teoretycznych i pojęciowych podstaw filozofii podmiotu i człowieka. Wciąż zachowuje swą aktualność refleksja wyrażona przez Heideggera, że człowiek nigdy nie był równie problematyczny jak dzisiaj. Stan dezorientacji pogłębiła przeprowadzona w obrębie myśli postmodernistycznej dekonstrukcja pojęcia podmiotowości, wraz z którym zakwestionowaniu uległa idea nowożytnego humanizmu. Zajęcia mają być poświęcone analizie genezy oraz charakterystyce kolejnych transformacji podmiotowości nowożytnej i współczesnej. Temu celowi służy przegląd filozoficznych stanowisk: od klasycznego projektu rozumu oderwanego Kartezjusza, poprzez ujęcie oświeceniowe, podmiot romantyczny, idealizm transcendentálny, koncepcję Nietzschego, hermeneutyczne koncepcje podmiotu aż po współczesne projekty krytyków podmiotowości. Tematyka szczegółowa: podstawowe założenia Kartezjańskiej koncepcji podmiotu, analityka indywidualności w <i>Monadologii</i> Leibniza, Hume'a dekompozycja podmiotu, Locke'a koncepcja „świadomości punktowej”, Kantowska koncepcja podmiotu, romantyczne doświadczenie nieświadomości u Novalisa, indywidualizm w ujęciu Nietzschego, filozofia człowieka w ujęciu Freuda, koncepcja „bytu dla siebie” Sartre'a, tożsamość <i>Dasein</i> w koncepcji Heideggera, koncepcja podmiotu w myśli Gadamera, koncepcja podmiotu w myśli Derridy, Lyotarda i Welscha, pojęcie „autokreacji” w myśli Rorty'ego.</p>

164.	Trzy socjologiczno-historyczne teorie wiedzy: Kuhn, Fleck, Duhem	<p>Celem konwersatorium jest prezentacja trzech współczesnych teorii wiedzy naukowej, które przyniosły nowe rozumienie działań poznawczych, w tym mechanizmów tworzenia i kontroli wiedzy naukowej. Ich autorzy - Thomas S. Kuhn, Ludwik Fleck, Pierre Duhem - zakwestionowali powszechnie akceptowane poglądy na temat uzyskiwania wiedzy o świecie empirycznym, tezy wywodzące się z nowożytnego empiryzmu oraz tradycji oświeceniowej. Poszczególne koncepcje sformułowane zostały, odpowiednio, na przełomie XIX i XX stulecia (ujęcie Duhema), w połowie lat trzydziestych XX wieku (teoria wiedzy Flecka) oraz w końcu lat pięćdziesiątych (Kuhna teoria wiedzy naukowej). Największą popularność osiągnęła propozycja T.S. Kuhna, którego <i>Struktura rewolucji naukowych</i> stała się bestsellerem dyskutowanym również poza środowiskami filozoficznymi. Krytyczna analiza wymienionych koncepcji odsłania istotne różnice w sposobach objaśnienia fenomenu nauki, ale także pozwala dostrzec ich zgodność w akcentowaniu znaczenia społecznego (kolektywnego) charakteru badań naukowych oraz historycznej zmienności form w jakich zaistniała wiedza naukowa. Wiele fragmentów omawianych koncepcji zachowało swą aktualność i pozwala w nowoczesny sposób ujmować takie klasyczne zagadnienia jak, między innymi, zagadnienie prawdziwości teorii naukowych i realistycznej interpretacji teorii; tzw. kumulatywizmu i antykumulatywizmu; rozumienie krytycznej postawy badawczej (w tym kwestie możliwości obalania teorii naukowych na podstawie świadectw uzyskanych w doświadczeniu); pozycja nauk w systemie kultury, w tym także, relacja nauka-religia. Istniejące polskie tłumaczenia prac Kuhna, Flecka i Duhema dostarczają zarówno pozytywnych ilustracji dla prezentowanych wątków, jak również dają okazję do przeprowadzenia krytycznych analiz poszczególnych koncepcji.</p>
165.	Uczona niewiedza wg Mikołaja z Kuzy	<p>Analiza wybranych fragmentów dzieła „De docta ignorantia” („O uczonej niewiedzy”) Mikołaja z Kuzy (1401-1464) na podstawie oryginalnego tekstu łacińskiego. Dzieło, jakiego tytuł może uchodzić za późnośredniowieczną trawestację Sokratejskiego „wiem, że nic nie wiem”, stanowi rozwinięcie koncepcji Bonawentury (XIII w.), wedle którego niewiedza jest stanem ducha, który oderwał się od wszelkiego przedmiotu poznania, by w konsekwencji zjednoczyć się z Bogiem.</p>
166.	Uczucia a rozum w filozofii religii	<p>Na zajęciach podejmowana jest problematyka dotycząca racjonalności wiary i uwikłania człowieka w uczuciowo-emocjonalny stosunek do bytów doskonałych i transcendentnych (Boga, Absolutu). Proces poznawania koncentruje się na poszukiwaniu zależności istniejących pomiędzy uczuciami a rozumem w doświadczeniu religijnym. Dyskusje wokół problemów aksjologicznie doniosłych oraz samodzielna praca pisarska sprzyjają rozwijaniu naukowej wyobraźni, pokonywaniu schematów myślowych i naukowej twórczości.</p> <p>Treści programowe obejmują problematykę systematyczną, odnoszącą się do niektórych koncepcji filozofii religii: łaska św. Augustyna; Dowody na istnienie Boga Tomasza z Akwinu; Idea wiary M. Lutra; Koncepcja pracy J. Kalwina; Zakład B. Pascala; Egzystencjalizm S. Kierkegaarda; Świętość O. Rudolfa; Resentyment F. Nietzschego; Rozpacz czy nadzieja F.</p>

		Dostojewskiego; Psychologizm L. Feuerbacha; Świętość ekologiczna H. Skolimowskiego; Wymóg transcendencji jako pragnienie przekraczania siebie G. Marcela; Człowiek religijny J. Krishnamurtiego; Święta i świecka miłość A. Wattsa.
167.	Utopie społeczne, czyli światy wyobrażone	Marzenie o utopii – „dobrym-nieistniejącym miejscu” towarzyszy człowiekowi od samego początku, a jego ślady możemy odnaleźć już w najstarszych mitach czy świętych księgach niemal wszystkich religii. Należy ono chyba do „istoty człowieczeństwa”. U jego źródeł tkwi poczucie rozdźwięku między tym, co jest, a tym, co chcielibyśmy by było, co powinno, lub przynajmniej mogłoby być. Bowiemy myślenie utopijne wyrasta z jednej strony, z „tęsknoty za Rajem”, z drugiej, ze sprzeciwu wobec tego świata, z niezgody na cierpienie, niesprawiedliwość, przemijalność. Ta niezgoda przybiera różny kształt, dlatego można wyróżnić utopie ładu wiecznego, społeczne i eupsychie. Przedmiotem zajęć będzie namysł nad utopią Platona, Morusa, Campanelli, ale także nad mającymi korzenie religijne koncepcjami mesjanistycznymi, których świeckie ślady można odnaleźć w marksizmie i nurtach New Age. Odrębnym tematem będą eupsychie czyli „rady dla pojedynczego”, różne indywidualistyczne koncepcje życia idealnego takie jak „Jedyny” Stirnera, „rycerz wiary” Kierkegaarda i „nadczyłowiek” Nietzschego. Odrębnym, ale związanym z głównym tematem, a zarazem bardzo współczesnym problemem będą anty-utopie, z których najważniejsze są antyutopie Huxleya i Orwella.
168.	W kręgu ideałów estetycznych starożytnej Grecji	Student realizując przedmiot zapoznaje się z ogólną charakterystyką estetyki starożytnej Grecji, na bazie wybranych tekstów zapoznaje się z poglądami starożytnych na sztukę w zależności od omawianego okresu i dominującej szkoły filozoficznej. W oparciu o zdobytą wiedzę potrafi wskazać i omówić najważniejsze teorie dotyczące piękna i sztuki starożytnej Grecji, powiązać je z przesłankami <i>stricte</i> filozoficznymi, tym samym zapoznaje się także z koncepcjami filozoficznymi Greków na temat piękna i wynikającej z niej teorii sztuki. W ramach zajęć omówiony zostaje zarówno kontekst filozoficzny jak również symboliczny i kulturowy aspekt sztuk plastycznych, a także relacje między życiem artystycznym a obyczajowością i religią. Student w trakcie zajęć zapoznaje się z dziedzictwem sztuki śródziemnomorskiej, jej oddziaływaniem w historii kultury, poznaje również wybrane artefakty sztuki starożytnej Grecji.
169.	W kręgu polskich estetyków: R. Ingarden, W. Tatarkiewicz, M. Gołaszewska	W trakcie prowadzonych zajęć student zapoznaje się z dorobkiem estetycznym trzech polskich estetyków: Romana Ingardena, Władysława Tatarkiewicza i Marii Gołaszewskiej. Wybrane teksty źródłowe ukazują trzy specyficzne podejścia do estetyki: systematyczne (wokół genezy sztuki, głównych pojęć, pytań pierwszych związanych z twórczością [Roman Ingarden i jego traktat <i>O budowie obrazu</i>], historyczno-systematyczne [Władysław Tatarkiewicz: <i>Dzieje sześciu pojęć</i> i trzypięciotomowa <i>Historia estetyki</i>] oraz syntetyzujące [Maria Gołaszewska i jej <i>Zarys estetyki</i>]. Studenci, w oparciu o wybrane teksty polskich estetyków zapoznają się z szerokim spektrum metodologiczno-systemowym estetyki, potrafią wykazać zalety i wady poszczególnych podejść do estetyki. W ramach zajęć omawiane są teksty wskazujące na

		oddziaływanie poszczególnych filozofów, ich spadkobierców i uczniów.
170.	Wiara filozoficzna w ujęciu Karla Jaspersa	Zajęcia w sposób uporządkowany wedle kryteriów systematycznych zapoznają studentów z najważniejszymi ustaleniami Karla Jaspersa na temat relacji: wiara w Objawienie a filozofia. Na podstawie tekstów Jaspersa wyodrębnione są główne problemy i pytania, pojęcia oraz twierdzenia i argumenty właściwe dla głównych obszarów jego filozofii. Omawia się również powiązania wybranych wątków innych przedstawicieli teologii filozoficznej, od starożytności, z dyskusjami w filozofii współczesnej.
171.	Wielcy outsiderzy filozofii XIX w.	Historia filozofii współczesnej ma nieco paradoksalną genezę, gdyż wprawdzie jej korzenie tkwią w XIX wieku, a więc jest efektem pewnej ciągłości myśli, ale twórcami w ogromnej mierze byli „wielcy outsiderzy”, filozofowie, którzy byli odrzucani przez współczesnych. Wśród najważniejszych filozofów omawianych na zajęciach znajdują się główni przedstawiciele nurtu krytycznego wobec dominującej wersji heglizmu. Należeli do nich: L. Feuerbach, którego filozofia stała się inspiracją dla filozofii dialogu oraz M. Stirner twórca koncepcji „Jedynego”, reprezentującej postawę radykalnego indywidualizmu. Ważnym krytykiem Hegla był także odrzucany przez współczesnych S. Kierkegaard, twórca filozofii egzystencjalnej. Do tego nurtu można również zaliczyć K. Marksa. Ważnymi przedstawicielami silnego indywidualizmu byli twórcy amerykańskiego transcendentalizmu: R. W. Emerson twórca koncepcji „polegania na sobie” i twórca koncepcji „życia bez zasad” H. D. Thoreau. Kolejnym wielkim outsiderem był F. Nietzsche, filozof, który również był nieczytany, odrzucany i nierozumiany za życia, a który obecnie jest uważany za jedno z głównych źródeł filozofii współczesnej. Do wielkich outsiderów należał także Z. Freud, którego koncepcja psychoanalizy początkowo była uważana za bardzo bulwersującą, a w wieku XX wywarła ogromny wpływ nie tylko na myślenie filozoficzne, ale na całą szeroko rozumianą kulturę.
172.	Wokół „Listów o estetycznym wychowaniu człowieka” F. Schillera	Zakres problemowy: Zajęcia poświęcone będą dokładnej pracy z tekstem: analizie tekstu Schillera „zdanie po zdaniu”, umiejętności odczytywania go w kontekście epoki, filozofii Kanta, antropologii, estetyki oraz dyskusji o współczesnych odniesieniach zarówno bezpośrednich, jak i przede wszystkim pośrednich.
173.	Wokół wyobraźni twórczej	W ramach przedmiotu studenci zapoznają się z krótką (podstawową) historią pojęcia wyobraźni w filozofii. Na podstawie wskazanych tekstów studenci analizują pojęcie wyobraźni jako podstawowego źródła ekspresji na gruncie sztuki (ze szczególnym uwzględnieniem sztuk plastycznych i literatury). W ramach zajęć omawiane są różne poziomy wytworów wyobraźni jak: sny, marzenia, zwidy, złudzenia, urojenia, a także mity, utopie, ideały, które mają powiązane ze światem sztuki. Omówiona zostaje także relacja fantazjowania i wyobraźni twórczej w kontekście ekspresji. (z historycznym uwzględnieniem kontekstów historycznych od spontanicznej ekspresji w romantyzmie po współczesne teorie ujęcia ekspresji jako celowych i

		zamierzonych działań w świecie sztuki). Student w trakcie zajęć zapoznaje się także ze szczegółowym omówieniem zagadnień związanych z percepcją jako procesem tworzenia sobie obrazu świata, z rolą schematów poznawczych kreowanych przez wyobraźnię i ich funkcją.
174.	Wolność działania w scholastyce i współczesnej metafizyce analitycznej	Zajęcia poświęcone są bardziej szczegółowej analizie scholastycznych teorii wolności (<i>libertas</i>) działania, ze szczególnym uwzględnieniem podobieństw i powiązań ze współczesną problematyką wolności, libertarianizmu i kompatybilizmu. Problematyka zajęć obejmuje w szczególności szereg kwestii związanych z różnymi definicjami wolności i problemami, jakie nastroczą, oraz sporu na linii tomizm-molinizm (w tym dyskusji nad współczesnymi wersjami molinizmu w anglosaskiej metafizyce i filozofii religii). Celem zajęć jest ukazanie ciągłości problemowej między filozofią scholastyczną oraz współczesną metafizyką analityczną oraz szlifowanie warsztatu filozoficznego w tym właśnie obszarze.
175.	Wprowadzenie do „Bycia i czasu” Martina Heideggera	W trakcie kursu studenci zapoznają się z podstawowymi kategoriami (egzystencjami) "Bycia i czasu". Kurs obejmuje następujące treści: Wprowadzenie do zajęć, wyjaśnienie metody pracy i charakterystyka specyfiki myśli Martina Heideggera na tle podstawowych informacji o jego biografii. Potrzeba postawienia pytania o bycie i struktura pytania. Metoda fenomenologiczna. Struktura bycia-w-świecie. Światowość świata. Przestrzenność jestestwa. Współbycie, bycie sobą i Się. Położenie. Rozumienie. Mowa. Upadanie jestestwa. Troska. Prawda jako nieskrytość. Bycie-ku-śmierci. Sumienie i wina.
176.	Wprowadzenie do filozofii bizantyńskiej	Przegląd poglądów filozoficznych najważniejszych autorów cesarstwa wschodniorzymskiego (IV-XV w.): Ojcowie Kapadoccy, Jan Chryzostom, Jan Filopon, Jan Klimak, Maksym Wyznawca, Anastazy Synaita, Jan Damasceński, Teodor Studyta, Focjusz Wielki, Michał Psellos, Grzegorz Palamas, Gemistos Plethon, Gennadios Scholarios. Zajęcia skoncentrowane są na: (1) definicji relacji między filozofią i teologią bizantyńską, (2) recepcji filozofii antycznej i próbie dokonania jej syntezy, (3) roli ufundowanego w 425 r. przez cesarza Teodozjusza II uniwersytetu w Konstantynopolu.
177.	Wprowadzenie do filozofii hermeneutycznej	Celem zajęć będzie zapoznanie się z tradycją hermeneutyczną, głównymi ideami stanowiskami związanymi z problemem interpretacji. Zwrot interpretacyjny wyznacza pole podstawowych dyskusji epistemologicznych zarówno w filozofii, jak i naukach humanistycznych, zwłaszcza w historii, socjologii i antropologii kulturowej. Poznanie perspektyw poznawczych, sposobów konstruowania poszczególnych pól badawczych, argumentów uzasadniających poszczególne stanowiska powinno zaowocować poszerzeniem horyzontów poznawczych, nabyciem zdolności syntetyzowania wiedzy oraz myślenia krytycznego oraz zwiększenie kompetencji metodologicznych.
178.	Wprowadzenie do filozofii nauki Karla R. Poppera	Przedmiotem zajęć jest zespół też filozoficznych, leżących u podłoża filozoficznego programu Karla R. Poppera w obszarze metodologii i filozofii nauk, filozofii i metodologii nauk społecznych oraz filozofii umysłu. W obszarze filozofii nauki student zapozna się z Popperowską

		krytyką indukcjonizmu, weryfikacjonizmu i pozytywistycznego empiryzmu oraz jego pozytywnymi propozycjami hipotetycznego dedukcjonizmu, falsyfikacjonizmu oraz krytyki doświadczenia. Kwestie metodologii nauk społecznych obejmują krytykę historycyzmu, esencjalizmu i holizmu. Teoria umysłu obejmuje ideę poznania bez podmiotu poznającego, teorię prawdy i teorie języka.
179.	Wprowadzenie do mistyki chrześcijaństwa wschodniego	Analiza fragmentów dzieł najbardziej reprezentatywnych dla duchowości monastycznej chrześcijańskiego Wschodu, autorstwa żyjących na przełomie XIII i XIV wieku mnichów z Góry Athos – ojców hezychazmu, Teolepta z Filadelfii „Rozpraw monastycznych” i Grzegorza Palamasa „Sto jeden rozdziałów”. Teksty te, będąc kontynuacją antycznych tradycji chrześcijaństwa, opisują odmienną aniżeli w zachodnim scholastycyzmie, drogę do mistycznej jedności z Bogiem, przechodząc od praktyki życia codziennego, polegającej na psychosomatycznym oczyszczeniu (κάθαρσις), do kontemplacji Boga (θεωρία) i uobecnienia Go we własnej naturze (θέωσις).
180.	Współczesna fenomenologia cielesności i estetyka fenomenologiczna	Zajęcia mają zapoznać studentów ze współczesnym nurtem fenomenologii cielesności oraz związkami fenomenologii z estetyką fenomenologiczną (wspólne założenia, odmienne cele, metody, rezultaty, terminologia itd.). Zaprezentowane i omówione zostaną podstawowe kategorie estetyki fenomenologicznej: podmiot ucieleśniony, sztuka jako ekspresja źródłowa, koncepcja Bytu/ la chair, kreatywny charakter doświadczenia estetycznego, proza świata, autonomia dzieła sztuki itd.
181.	Współczesna filozofia nauki w konflikcie nauka-religia	Celem zajęć jest ukazanie postaw, jakie współczesna filozofia nauki zajmuje wobec sporu nauki z religią. Na zajęciach omówione zostaną podstawowe tematy, wokół których ogniskuje się ów spór, obejmujące przede wszystkim kosmologię i kwestię powstania wszechświata oraz biologię i zagadnienie genezy życia oraz pochodzenia człowieka. Treści programowe: Naturalizm metodologiczny i współczesny paradygmat nauk przyrodniczych; Kosmologia a teologia: spór o powstanie świata; Wyjaśnienia mechanicystyczne vs. wyjaśnienia teleologiczne; Problem genezy życia: ujęcie naturalistyczne i supranaturalistyczne; Spór ewolucjonizmu z kreacjonizmem; różne formy kreacjonizmu, teoria inteligentnego projektu. Etyczne konsekwencje teorii naukowych.
182.	Współczesna kontynentalna filozofia polityczna i społeczna	Zajęcia mają za zadanie ułatwić uczestnikom orientację we współczesnych (druga połowa 20. wieku – początek 21. wieku) debatach toczących się głównie w ramach europejskiej-kontynentalnej tradycji myślenia o polityce i społeczeństwie, będących konsekwencją tak zwanego „zwrotu ontologicznego” (Stephen White) w teorii politycznej. Trwające aktualnie zainteresowanie ontologią polityczną jest tutaj ujmowane jako odpowiedź na „anty-fundacjonalistyczne” tendencje w myśli politycznej i społecznej, które dominowały w tej dziedzinie badań i refleksji filozoficznej (ale też w obrębie teorii polityki czy teorii społecznej) w drugiej połowie 20. wieku i na początku 21. wieku.

183.	Wybrane koncepcje podmiotowości etycznej	Celem zajęć jest dalsze pogłębianie wiedzy z zakresu etyki systematycznej i historii etyki, rozwijanie świadomości związków między etyką a innymi dyscyplinami filozoficznymi i dziedzinami wiedzy, a także utrwalenie przekonania co do powagi refleksji moralnej w życiu jednostki i społeczeństwa. Treści programowe: Podmiot, indywiduum, osoba – dzieje pojęć, Podmiot filozofii praktycznej: człowiek, człowiek dzielny etycznie, wielkoduszny, Postawa etyczna wobec drugiego i wobec samego siebie – czy można przyjaźnić się z sobą samym, czy sobie samemu można wyświadczać dobrodziejstwa?, Etyka przyjaźni, Sumienie jako poświadczenie, Tożsamość substancjalna a tożsamość narracyjna, Podmiotowa charakterystyka rozumu praktycznego a eudajmonizm.
184.	Wybrane zagadnienia logiki pierwszego rzędu	Celem seminarium jest ugruntowanie wiedzy o logice kwantyfikatorów oraz wprowadzenie w dziedzinę zaawansowanych zagadnień dotyczących wybranych teorii pierwszego rzędu. Forma zajęć to wykład połączony z konwersatorium. Aksjomatyczne ujęcie logiki kwantyfikatorów. Pojęcie dowodu i teorii. Twierdzenie o dedukcji, twierdzenie o niesprzeczności. Twierdzenie Lindenbauma o nadzbiorach maksymalnych. Pojęcie prawdy i modelu. Algebra Lindenbauma. Eliminacja stałych indywiduowych. Twierdzenie o pełności logiki kwantyfikatorów. Twierdzenia Skolema-Leowenheima. Ultraprodukt. Arytmetyka Peano. Modele niestandardowe arytmetyki Peano.
185.	XX-wieczna filozofia hiszpańska	Celem zajęć jest przedstawienie najważniejszych nurtów, problemów i reprezentantów XX-wiecznej filozofii hiszpańskiej. Pokolenie 1898 i jego irracjonalizm (Unamuno, Baroja, Maeztu, Azorin). Pokolenie 1914 (Ortega, Azana). Szkoła madrycka (Zubiri, Zambrano, Gaos). Fernando Savater
186.	Zwrot obrazowy we współczesnej humanistyce	Kurs poświęcony przyczynom oraz głównym założeniom XX-wiecznego zwrotu ikonicznego (obrazowego) w naukach humanistycznych, społecznych, sztuce i estetyce. Podejmujący problematykę obrazu jako źródłowej reprezentacji bądź narzędzia przyjętej konwencji, jako medium, tworzywa, środka ekspresji, komunikacji, myślenia (visual thinking). Ponadto, szczegółowo prezentujący aktualne (z przełomu XX i XXI w.) nurty krytyki wzrokocentryzmu (paradoksy obrazu, kryzys widzenia, estetyka znikania u Baudrillarda, Virilio, Jaya, Welscha itd.).
187.	Źródła filozoficzne Konfederacji Barskiej	Celem zajęć jest pogłębienie wiedzy z etyki i filozofii politycznej dzięki zdobyciu umiejętności identyfikowania tych problemów w dokumentach związanych z Konfederacją Barską. Zajęcia pozwalają na uświadomienie sobie wpływu idei filozoficznych na kształt konkretnych zdarzeń historycznych, społecznych i kulturowych przemian, a przez to na utrwalenie przekonań o doniosłości filozofii w życiu indywidualnym i zbiorowym. Treści programowe: (1) Konfederacja Barska (1768-1772) jako wydarzenie historyczne, (2) konfederacja jako instytucja ustrojowa dawnej Rzeczypospolitej, (3) szlachecki republikanizm polski doby oświecenia, (4) rodzime źródła ideologii Konfederacji Barskiej, (5) źródła ogólnoeuropejskie: pomiędzy kontrreformacją a oświeceniem, (6) luminarze oświecenia wobec Konfederacji Barskiej, (7) idee polityczne i

		etyczne obecne w manifestach, pismach ulotnych, poezji i twórczości dewocyjnej konfederatów barskich
--	--	--